

SAMBAND

No. 63. Juli 1913.

“Samband” udkommer hver maaned, er tilegnet bygdelaagbevægelsen og vil søge at fremme bygdelaagernes formaal og virke for deres fremgang og trivsel. En flerhed af dem har enten tilsagt det sin støtte eller anbefaler det til sine medlemmer. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hefter 10 cents hvert.

Udgives af SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:
A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

PIANOER OG ORGLER

STORT LAGER.

Skriv idag efter katalog og nævn hvad som ønskes, piano, kirkeorgel eller husorgel, og De skal finde, at De her kan faa kjøbt et udmerket instrument til dagens aller laveste priser. Nævn bladet.

Northwestern Music House,

Carl Raug'and, Bestyrer.

520 Second Ave. South. MINNEAPOLIS, MINN.

Rabat.

Gamle abonnenter paa **Samband**, som har betalt eller betaler sin egen fulde kontingent af \$1.00 aaret, i forskud, til Januar 1914 eller senere vil bli tilstaaet 25 procent rabat paa kontingent for nye hel-aars abonnenter som de sikrer inden udgangen af indeværende aar.

Tag nu rigtig tag og hjælp med bladets udbredelse. Flere abonnenter betyr forbedret og udvidet tidsskrift til gamle og nye abonnenters fordel. At opnaa dette maa ske gjennem vore læseres hjælp og bestræbelser. Skal man faa abonnenter maa man tinge dem, og man maa huske at det er et norsk særmerke at "la sig bea," og ikke gi sig for snart.

Og det er ikke blot folk tilhørende visse bygdelag som man bør faa interesseret, men medlemmer af alle lagene — folk fra alle hjemlandets bygdestrøg.

Denne henvendelse er stilet til hver velvillig læser. Enhver bør selv gjøre noget, thi han høster jo selv gavn deraf og gjør tillige vel mod dem han faar med paa listen. Overlader du det til de andre og selv intet gjør, saa blir der intet af det. Alles sag er ingens sag. Gjør den til din personlig, saa blir det noget gjort.

Send os altsaa 75 cents for hver ny aarsabonnet du faar og behold de andre 25 cents for dit bryderi. Men det er du som skal ha rabaten, ikke de abonnenter du tinger. At gi dem rabaten er i grunden uret mod dem som betaler den regelmæssige pris.

Om du vil kan du forære din ven et aars abonnement ved at betale blot 75 cents dersom du selv har betalt i forskud.

Samme abonnentspris og samme rabat gjælder endnu til udlandet. Vil du virke som agent for **Samband** saa skriv til os for at faa udstyr, prøvehefter og betingelser.

Prøvehefter kan enhver faa frit paa ferlangende.

Send money order eller draft til **Samband** eller til

A. A. Veblen,
322 Cedar Ave.
Minneapolis, Minn.

Samband

is a monthly magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history, and historical and biographical sketches from the Norwegian settlements in America. It is especially dedicated to the bygdelag movement among Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to further the growth of the bygdelag societies and the attainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.

Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the **Samband Publishing Association.**

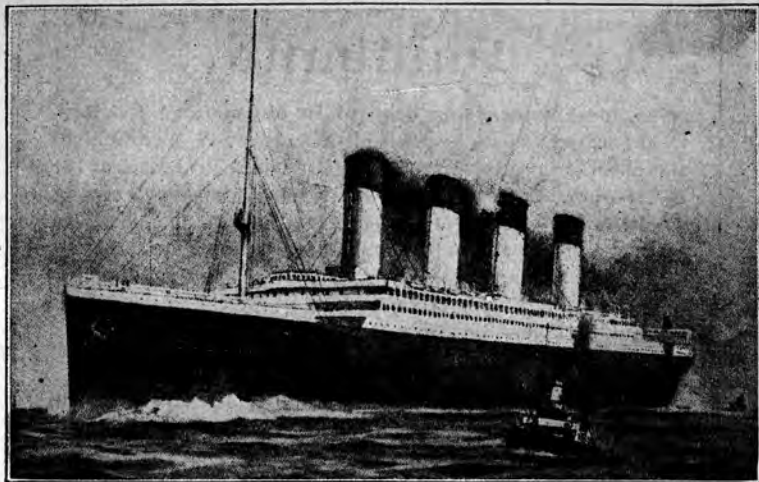
Manager and editor:

A. A. Veblen.

Indhold af No. 63, Juli, 1913.

	Side.
Hvad er norsk folkemuseum? Eirik Hammer.....	417
Numedal. L. O. Foss	422
En idyl fra en fjeldbygd. K. K. Rudie	424
Indtryk fra min Norgestur. A. K. Brenden	428
Lidt fra mine soldateraar. Kl.	434
Byen og bygden er mor — Norge er far. Dr. F. Voss Mohn	437
Fra kirkestridens dage i Norge. Dr. O. E. Hagen	439
Gauken. B. L. Wick	447
Sygepleie og operationer i gamle dage. P. T. P. Ederklep	450
Osteopathy. John P. Ivers	453
Hvortil tjener bygdelagsbevægelsen? G. K. Norsving	455
Biografiske og ungdomserindringer m. m. IV. G. Gregerson	461
Brev til Samband, Mrs. Liv Bøen	472
Johan Jakob Benneter. B. L. Wick	473
Berit Pynt'n, etc. H.	475
Alaska. John P. Ivers	476

Vi tillader os at kalde vore læseres opmærksomhed hen paa avertissementerne. De er fra paalidelige firmaer alle sammen og at stole paa. Nævn "Samband" naar du svarer paa dem.

The White Star Line

indbefatter

Verdens største, fineste og mest moderne indredede Dampskib

OLYMPIC

45,000 Tons—882 Fod lang.

ADRIATIC, BALTIC, CEDRIC, CELTIC,

fra 21,000 til 25,000 Tons.

Afseiler

OLYMPIC.....Lørdag 5te Juli
 LAURENTIC.....Tirsdag 8de Juli
 BALTIC.....Torsdag 10de Juli
 MAJESTIC.....Lørdag 12te Juli
 CYMRIC.....Tirsdag 15de Juli
 ADRIATIC.....Torsdag 17de Juli
 MEGANTIC.....Lørdag 19de Juli

Afseiler

OCEANIC.....Lørdag 19de Juli
 CELTIC.....Torsdag 24de Juli
 TEUTONIC.....Lørdag 26de Juli
 CEDRIC.....Torsdag 31te Juli
 LAURENTIC.....Lørdag 2den August
 OLYMPIC.....Lørdag 2den August

Uovertrufne Bekvemmeligheder paa 3die Plads.

God og tilstrækkelig Mad serveres paa Borde dækkede med hvide Bordduge. Smaa, fine Rum for 2 eller 4 Personer, som kan reserveres og erholdes, hvis Rummets Nummer paaføres Billetten.

Hvide Stjerne-Liniens billigste Biletpriser til og fra Skandinavien, samt andre nyttige Oplysninger om Reisen erholdes gratis, hvis man henvender sig til

O. E. BRECKE,

NORTHW. PASSENGER AGENT

119 & 121 SO. 3RD ST., - MINNEAPOLIS, MINN.

IV

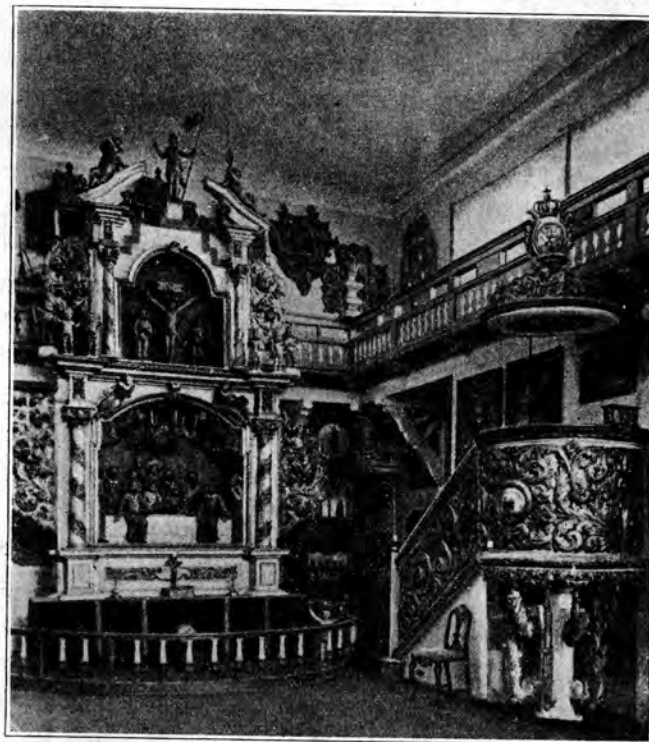
Samband.

No. 63

Juli

1913

Norsk Folkemuseum — fra Kirken.

Hvad er Norsk Folkemuseum?

Som representant i Amerika for Norsk Folkemuseum kunde jeg ha lyst til, hr. redaktør, at forsøke gennem „Samband“ at bringe helt paa det rene hvad museet er og hvortil det skal tjene.

Norsk Folkemuseum er **folkets museum**. Det samler, bevarer, utstiller og beskriver slike gamle ting, som forteller om forfædrenes daglige liv og virke i en tid, da Norge var et helt andet land end det nu er. Det er **folkets** sæder og stikke og livsomstændigheter vi gjennom Folkemuseet faar et billed av. Og disse samlinger er ikke bare bestemt for de lærde, som studerer og skriver bøker om disse ting. Nei, det er først og fremst henfjigten at gi den almindelige mand, som ikke har tid til videnskabelige fysisler, et speilbilled av livet i gamle Norge.

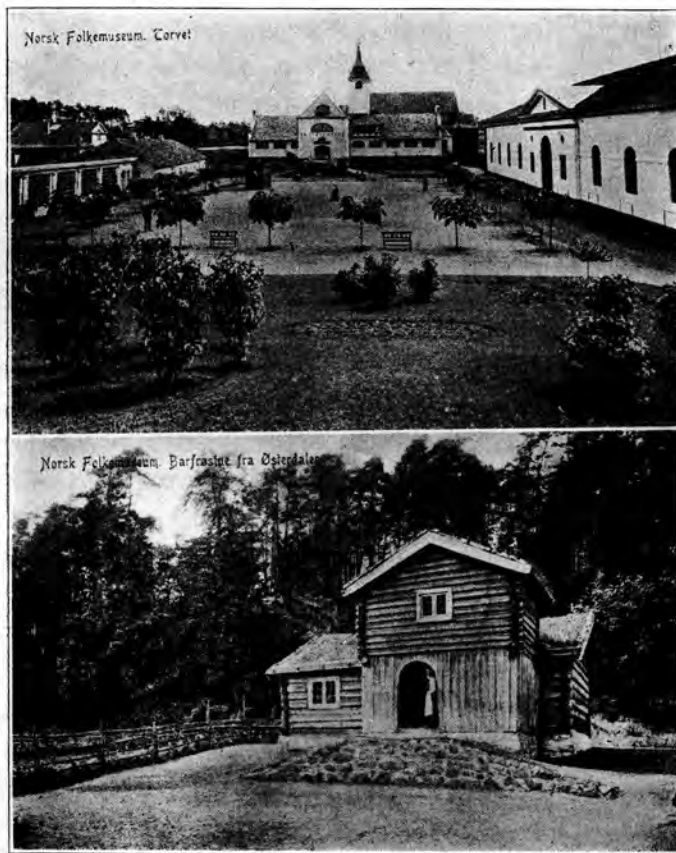
* * *

Skal man ta en tur igjennem samlingerne, saa bør man begynde med at se paa alle de middelaldrende huse som er flyttet ned til Folkemuseet og nu ligger spredt utover dettes eendom, ganske i sin oprindelige stillelse. Hvor meget kan man ikke lære om norsk træbygningkunst i gammel tid ved at se lidt nøie paa enkelte av disse huse. Læg f. eks. mærke til det ældste af dem: **Naulandsstuen** fra Numedal. Se paa det svære tømmer som stuen er gjort av og læg mærke til hvor fint og nøiagtig det er hugget til og lastet sammen. Træd indenfor saa ser du bedre hvad slags hus dette er.

Ildstedet — aren — midt paa det kolde jordgulv, fortæller os at det er en saakaldt arestue vi her ser. Huset er ganske uten vinduer. Røken trækker fra ildstedet frit opigjennem rummet og ut av ljærehullet midt i taket. Det er rart at tænke paa, at dette hus blev bygget for mere end seks hundrede aar siden. Snorre Sturlason kunde gjerne ha siddet her og skrevet paa sine kongesagaer, om han paa den tid hadde truffet til at besøke Numedal. Paa din vei videre maa du ikke gaa forbi det vakre middelalderste loft fra Rolstad i Gudbrandsdal. Det er imponerende stort og dertil vakker bygget. **Namlstuen** fra Setesdal er en anden arestue, lidt nyere end Naulandsstuen. Vil du se en typisk bondegaard fra det 16de

aarh., saa gaa ind i Gulshusstuen fra Hallingdal. Det er det gamle skydsstijte Gulsvik som er flyttet ned til samlingerne paa Bygdø.

I Gulsvikstuen er ildstedet — peisen — plasseret borte i

kroken. Og peisen har sin egen røkpibe. Svad det hadde at si for bonden at bli kvit røken fra aren, kan man let tænke sig. Først da rummene blev røkfri kunde der bli tale om utsmykning og bemaling av skaper og kister. Og vi vet jo at rosemalingen paa rike gaarde enddog kom til at omfatte baade vægger og

taf. Dette hadde jo været umulig om stuen hadde været fuld av røf og ikke eiet vinduer, sliq som tilfældet var med arestuerne.

Vi maa imidlertid ikke forlate museet førend vi har gjort en visitt i de store museumsbygninger paa „bytorvet.“ Gaar du f. eks. ind i kirken, saa finder du Norges største og vakreste samling av gammelt kirkeinventar: vakker utisfaarne altertavler, og prækestoler, gamle rare orgler og korvægge, døbefonter osv. I ovnshuset finder du en samling av ovnsplater fra alle Norges gamle jernverk. Ovnsplaterne er smykket med de forunderligste billeder, mest gjengivelser af bibelske motiver.

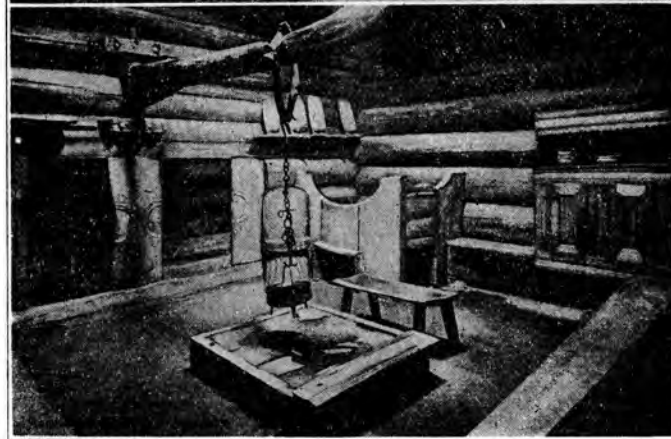
Kort og godt, man finder inden Norsk Folkemuseum alt det som kan fortælle om livet og hjemmet i fordums tid i Norge. Og man bærer med sig fra et sliq besøk i vort Folkemuseum indtrykket av, at omend vore forfædre levet under fattigere forhold end vi nu gjør, saa formaadde de dog at bygge et hus, som baade i soliditet og i materialets behandling kunde maale sig med vore dages huser. Og i evne til at udsmykke sine huser stod de i det 16 og 17 aarh. uendelig langt over hvad vi nu kan præstere.

* * *

Norsk Folkemuseum er en ny institution. Blot 20 aar gammelt. Det er blit til ved privatfolks interesse for saken og under indtrykket av, at den ny tid for haardt frem mot de gamle minder. Vi saa at turisterne kjøpte op det vakreste og værdifuldeste av norsk kunstsliid, og vi la merke til at Nordiska Museet i Stockholm hadde folk ute til at kjøpe ind gammel-norske ting.

Under presset av disse forhold dannedes foreningen Norsk Folkemuseum i Kristiania i 1894. Denne forening som nu tæller ca 1000 medlemmer har ved hjælp av sine medlemsbidrag og ved at saa staten og forskjellige veldædige institutioner

til at træde støttende til saaet reist et museum som nu tæller 34 gamle bygninger og ca. 25,000 enkelte gjenstande. Desuten eier foreningen fem almindelige museumsbygninger. Man

maa vel kalde dette et imponerende værk paa 20 aar, selv om der endnu er mange huller igjen at fylde?

* * *

De skandinaviske folkemuseer har været studeret av mangfoldige utenlandske forskere. Der har særlig i engelske, tyske og

hollandske tidsskrifter og aviser været skrevet meget om Norsk Folkemuseum, og i England og Holland er der nu en stærk bevægelse oppe forat skaffe et lignende folkemuseum for disse lande.

Norge og Sverige har paa disse omraader et forsprang for alle lande i verden. Og Norge med sin rige gamle bondekultur burde ha betingelser for bestandig at vie det første og største museum for gamle ting. Hvis nordmænd hele verden rundt slog kreds om denne institution, saa burde den i al fremtid bli et forbillede for andre nationers museer, og et sted hvor al verdens nationer vilde sende sine lærde for at studere livsforholdene i gammel tid.

Cirif Hammer.

Rumedal.*)

Rumedøl, hvor du end vanker,
Kan du glemme fædres dal,
Hvor du glad i sind og tanker
Skuet op til Freias hall?

Der hvor Laugen muntert haster
Fremad mod det store hav,
Snart i vilde brøl sig kaster
Overstump i vildest fav.

Snart saa stilt, som dalens kvinde
Skrider frem i værdig ro,
Naar i kirken hun vil finde
Fred i sind og haab og tro.

*) Oplæst ved Rumedølstævnet i Minneapolis.

Kan du glemme fagre lien,
Fuglesang og blomsterduft,
Hvor om vinteren paa skien
Skjæft du for i friske luft?

Hvor om som'ren gjøgen galte,
Hvor, iblandt, den vilde bjørn
Luffet, mens naturen malte
Farverigt for dalens hørn.

Kan du glemme fætervolden
Oppaa fjeldets vidder blaa,
Haugetis og bergetrolden,
Som i manges tanker laa?

Kan du glemme Kongsberg marked,
Hvor hvert aar du mødte frem,
Hvor man handlet, slogs og sparket
Lidt iblandt, og drog saa hjem?

Kan du glemme brøtningstiden,
Naar man tømmer fløde skal?
Haardt man sled, men dog gif tiden
Skift og let med sang og tral.

Kan du glemme salmesangen,
Orglets brus og prestens ord,
Som i kirken lød saa mangen
Gang, for dig, for far og mor?

Kan du glemme grabens gjemme,
Hvor forfædres ben er lagt?
Nei, til vemod vil det stemme
Findet helst, ved mindets magt.

Nei, du kan vist aldrig glemme
Bygden, hvor i seflers tal
Vore fædre boet, hjemme —
I den gjæve Numedal.

L. D. Foss.

En Idyl fra en Fjeldbygd.

1896.

A. A. Rudie.

En gammel mand fortæller:

Det var i gamle dage, han leved denne mand, som jeg nu vil fortælle om. — Gaarden laa høit tilfjelds og paa en maade afftengd i en gammel bygd mod den nøgne, vilde fjeldvidde i Nord. —

En vandrig elv kommer dundrende paa sin vei derforbi, fra de mægtige fjeldvidderne, hvor den har sit udløb. Og det vi- ses den dag idag, at den i førstningen har været saa stor, at den har fyldt den store Dal og gravet og kastet op fra tid til tid, og under dette arbejde er berghammerer frembragt her og der i elven, og den er til stor nytte for bygden. Denne vand- ringselv gaar langt fremover, igjennem sfog og mark med stor vælde gaar denne strøm, som tillige blir godt benyttet til den skaar lag med en anden og større, og da danner de et stort fos- sefald med skum og sprøit og dur. Der benytter de sin kraft til tjeneste med at drivt en mængde baade sagburg og kverner, før den vældige vandmasse styrter ud i en stor og bred fjord, som ligger langt syd i dalbunden, med vakre sidebygder rundt omkring den velbekjendte fjord, som tillige er baade stor og dyb.

Men ved en stor foss, straks bortenfor, Langedal — jeg kalder det saa — havde han et kvernhaus, og der i det huset had- de han to store kvernstene, disse kvernstene var aldeles berømte

baade for størelsen og godhed — dei sanst ikke bedre i de dage — og de var af de aller største slaget, som fandtes og var. — Ja, de hadde nok gjort somme kverne lidt større, ja manden, men da fik de ikke noget brug af dem, af den simple grund, at de ikke fik dem til at jnu, og da var de jo aldeles unyttige, kan De vide, og da var det bare at kjøre dem til havet og jøffe dem ned, og der brugte de dem til at male salt med, jiges der, hvad som jandt er eller ikke? — — Og derfor er det vel at havbandet er salt, som De vel har hørt.

Saa var det en høstidag at der kom en fremmed handelskar gaaende over fjeldet og stoppede over natten. Han hadde hørt megen tale om disse kverner, og om morgenen fik han jo se dem. — Jo han blev forundret over dem og tog maal af dem og da viste det sig hvor store de var: Fire alner fra ran- den og ind i siet, og tykkelsen var efter vidden, og da kan man vide, at det var store kvernar, og manden hadde sagt, at de var tagne op fra havet nogensteds. Dette saar nu staa for manden sit værd, hvorvidt de var tagne fra havet. I alle fald syntes eieren dette var noget storartet at have slike kverner, som ingen hadde mage til, der i bygden da.

Og derfor var det ved at hele bygden kom med „meld“ og vilde ha malet den der; for folket jagde, at de kvernerne hadde saa stort et dragjug, at de „slukte“ hele bygden! Men der var jo ikke andre kverner og ikke hadde de brug for flere heller, da disse store saltstenene var der og saa efter flere bygder med sit store kverneøie! —

Men hvor berømte disse kvernerne var, og store, saa vilde det ofte blive „grøp“ af det, som blev malt paa dem; og især laa der klage paa det, som de kaldte „fogemel;“ for de had- de ikke andet end byg og havre der og paa saadant er der jo bare lange „jaair;“ men folket var saa vel bande med slikt, at de aldrig klagede, for de brukte det bare til „graut“ og „flub.“

Det var jo det bedste, de kunde bruge det til, og det, de ikke brugte selv, bar de til svinene. De hadde raad til det der.

Men saa var det da en gang før jul, at manden gjorde et mistag, ja, det var forresten ikke saa skjeldent heller, og det hænder jo saa mange. Og den tid er det jo svært saa travelt for en møller, ved vi, for alle kommer da og vil male baade et og andet slag, saa han ofte maa være oppe baade nat og dag.— Saa hadde han stelt paa kvernerne sine om kvelden og gif saa hjem.

Sjemme brændte de brændevin til jul. De drev meget med sligt i de dage. Og det brændevin de brændte skulde være svært saa stærkt, ja de. Sa da manden kom hjem, saa hadde han smakt lidt formeget paa den første „fyrklaaringi,“ som de kaldte, og han var jo glad i „det stærke“, og hadde taget lidt formeget, saa at han sovne, og saa sov han forlænge om morgenen. Da han vaagnede kom han ihu kvernene sine, han stod da op og klædde paa sig det forreste, han hadde lært, og gif saa til kvernhuset; men da han var kommen et stykke paa veien hørte han dem paa lang afstand: — „Kor vart det taa Langedale? for vart det taa Langedale?“ sagde den ene kvern, ho hadde drage atti auga og gjiff fakte. Den andre hadde nok ikke „darge atti auga“ hun, men gif fort; ho hadde kasta baade „skafvoln“ aa farrin, og gif fort og streg: — „fantan, fantan;“ men da fan De tro, at gamlingen lagde paa spranget det snarest, han kunde, for han var nok ikke saa daarlig, saa gammel han var; men han hadde mange til at hjælpe sig og saa han, naar han vilde, skal De saa høre. Men han hadde vist ingen til at hjælpe sig da, det jeg tror, enda hadde ikke kvernerne gange saa, som de gjorde.

Han fik kvernerne paa god stalle igjen og gif derpaa hjem; men han var harm for det hadde gaat slig med disse kvernerne, som var saa dyre; men han passede dem lidt bedre siden.

Sommeren derefter, da de var flyttet til jeters med creaturene, saa var kjerringen der og nogle af børnene. — En lørdagskveld gjorde han sig færdig og reiste til jeters. En liten gut og den ene lille jente var hjemme og skulde passe hus og gaard mens han var borte. Saa hadde han en stor, brun mæer han kaldte „Bleja,“ lagde saa paa en stor „fløv“ og reiste straks efter midda'n, for det var langt paa sætren — over to mil —; men han kom endda paa sætren før man lagde sig. Godt gif det paa reisen. Da han saa hadde tat „aaget“ af Bleja og madstelt sig, — han spiste graut og brim til aftensmad — kjendte han sig saa træt; men det er en gammel, sterk mad det, ved vi, og den litte han bedst.

Paa sætren var jo alt som vanligt. Om morgenen den neste dag, kjendte han sig lidt bedre og ordnede da paa forskjellige ting.

Og da han ikke hadde noget mere at gjøre der eller være der efter, saa reiste han hjem, for det var jo ofte saa travelt om sommeren. Han tog da med sig en „primfløv“ hjem, for han skulde ligesom til med slaatten; og da ved man, han vilde have graut og sterkt prim. —

Han var en svær arbeider næsten i alle ting, som foresalt, denne Langedal'n, sagde de.

Men saa maa han da komme i fuldt lag igjen hjemme med arbeidet sit, og han hadde ikke tjenestefolk.

Men en dag blev han saa forunderlig træt og tung af sig, saa gif han ind og var tænkt at hvile sig — han vidste næsten ikke, hvad som feilede ham — han kunde ikke arbeide. Varne var inde og skulde vaske klæder. Med det samme han fik aabnet døren fik han se, hvad de hadde for sig. Folk som kjendte ham, vidste, at han hadde „Svarteboken,“ og den ene jenten hadde faaet tag i den og læste et stykke som var godt nok til at løse den onde selv og englens hans, for hun vidste vel ikke, hvad

slags bok hun læste i, kan man vide. Dette var det vistnok som strømte paa ham. — Stuen var fuld af onde aander og barna hadde blitt rædde, saa han fandt dem under bordet, hvor de sad og græd. Og da var det godt han kom ind, og det var heller ikke saa længe før han fik dem bundet igjen; men en tid tog det nok ligevel. Han prøvede baade et og andet før han fik dem hjem, did de var komne fra. Først kastede han ud en hel mængde med korn og bad dem at plukke det op igjen og det varede ikke længe før de var færdige; men han var ikke færdig med dem, han; saa kastede han ud en hel bunke med frø, hvad slags frø det var det mindes jeg ikke; men det tog ikke lang tid før de var færdige; men da vidste han ikke, hvad han skulde finde paa til arbejde for dem. Men saa kom han endelig paa, at det skulde være moro at saa dem til at lage reb af sand. Det var jo saa pen sand der efter elven mange steder. Saa ved vi de maatte gjøre, som han bad dem; men det tog lang tid og det var det værste arbejde, de kunde saa; men smaat gif det ligevel, hvor raske de er. — De satte til sammen stubb efter stubb, men det faldt sammen igjen, gang paa gang — men saa var han færdig med dem ogsaa. — Og rebsenderne ligger der den dag idag.

Men hvis ingen vil tro dette, saa er det bedst de gaar did og ser, faar de se de ligger der efter elvebredden — kunstig tilfammenfatte, men de blev ikke saa sterke, at folk kunde bruge dem.

Jndtryk fra min Norgestur.

Af A. K. Brenden.

Det var som at „komme hjem“ da vi om aftenen den 16de Mai 1911 var kommet ombord paa den lille Bergensbaad „Sera,“ (New Castle, England). Alt syntes at være saa norstt:

passagererne og skibets besætning var alle norske. Maden smagte saa godt og syntes at være saa norsk at jeg begyndte at mistænke vor opvartningspige for at være en „ægt Valdris Sentsø,“ som senere viste sig at være rivende galt, da hun var en af disse velfjendte, staute nordlandspiger.

Mine medpassagerer var ikke saa tilsmudjede, skidne og uforstaaelige som disse jøder, grækere og saadant „skrap“ vi skandinaver delte vor jelskabelighed med over Atlanterhavet. Nei, disse var en glad flok norske som efter et ophold i Amerika fra 3 til 43 aar, skulde til gamlelandet og med en altid stigende længsel skuede de henimod den nær forestaaende stund, da de skulde gjense det gamle hjem og møde slegt og venner.

Alle var stolte og beruset af en særegen glæde ved at komme hjem til mor Norge, ikke mindst den korte, men tykke og velbygde Bøssing, som kun havde en eneste fjern slegtning i Norge, og stod der med et ungdomsbegeistret sind, speidende over til den norske kyst, der viste sig som en blaa stribe langt borte i det fjerne. „Nei hvor pent der er! — nu skal alle, som vil ha, saa øl.“ Han gir en betjent 5 Kroner. „Giv os øl for den, naar det blir slut, bring mere.“ Betjenten som før kanske ikke havde villet titulere Bøssingen høiere end som Hr. Grovsmed, Hr. Murer, eller lignende, i lighed med saamange af disse storegubber og anden „storfant“ i Norge, begyndte nu at vise ham den allerførste høflighed, noget han før ikke kunde bekvemme sig til trods Bøssingens 43 aars ophold i Amerika og de 60 tusen dollars han havde sfrabet sammen. Men trods betjentens neien og bukken fik han hverken øl eller drikkpenge, og dette havde tilslut sin virkning deri at vi fik høre af denne vor gamle grætnede pepersvend, betjenten, at Amerikanerne var uopdragne folk, men da stod Bøssingen op: „her er Bøssen,“ sa han. Betjenten fulgte eksemplet til en del hunde, stak rum-

pen mellem benene og forsvandt. Da lo Bøssingen, og vi kaldte ham Knut.

Endnu en stund og „blaanende op af det graagrønne hav“ løftet sig gradvis og med stadigt skarpere konturer den norske kyst. Smaa fredelige huse laa indflemt blandt hauger og berg højt og her langs kysten. De smaa grønne lapper, som omringede disse hjem, dannede et skjønt naturbillede. Fra disse hjem kom fiskerne, løste sine baade og seilede udover. Deres baade var i vore øine som eggestal, og, som fjærringen sa: de er ikke ræd for livet sit.

I vakkert solskin og paa speilblankt sjø, seilede vi sagte ind i Bergens havn. Skibet laa ved bryggen. Den muntre menesteskare fra skibet mødtes af glædesudbrud og velkomsthilsen fra den ventende flok iland.

Det er vemodigt at skilles, endog for dem som kun i nogle dage har lært hverandre at kjende paa overreisen fra eller til det gamle land. Som boblen paa vand er saadanne bekjendtskaber, og dog hvor mange deilige minder indebærer de ikke! Svormangen kjærlighedshistorie, hvor mangen knoppende elskovsblomst er ikke allerede begyndt at falme ogsaa paa Bergensbryggen!

Bergen gjennemføres af fjordarme og enkelte dele af byen er næsten omringet af vand. I den lange vik som stikker midt ind i byen var det Kong Harald Gille, for næsten 800 aar siden fangede Kong Magnus ved at stifte en fjætting tværs over vikens munding. Paa den nordlige bred af denne bugt staar den berømte Haakonshal, bygget af Norges mægtigste konge Haakon Haakonson, en sønnesøn af Sverre Siggurdson.

Nede paa den berømte fiskebrygge er der livlig trafik. Fiskerne staar i sine baade eller oppe paa bryggen og sælger sine varer til byens madamer. Alle taler den klingende vestlandske dialekt, som er en sand fornøielse at høre paa. En stod der

ved siden af sin kumme af levende fisk, med langt stjæg og en jnadede i munden. En ung vakker jente kommer, stanfer og ser paa fisken. „Skal du kjøbe fisk?“ „Hvor meget for den der?“ Hun peger paa en fed liden kult. „50 øre.“ „50 øre for den lille stakkaren — noko slikt vil jeg ikke ha.“ „Vent! du ska faa'n for 35 øre.“ „Jeg skal gi 30 øre.“ „Er du gal jente, tror du jeg er nar?“ Hun gaar igjen og laa raaber han igjen efter hende: „Ja kom og ta den da,“ og idet hun vender om, gir han fisken et hug i naffen med sin tollekniv og dernæst skjærer halsen over paa den. Sliq gaar forretningen hele dagen.

Naar man reiser med Bergensbanen faar man dette indtryk: den som ikke har reist med Bergensbanen har ikke seet Norge. Her vil man faa et indtryk af, hvilket et enormt arbejde det „lille, fattige“ Norge har udført. Banens længde, sliq som den gaar, er 306 engelske mil og en stor del af denne strækning er gold og vild over al beskrivelse. Det er som brede guder havde kastet de svære klippeblokke hit og did, hulter til hulter, for at gjøre en vei aldeles umulig. Snart er det et fossesald eller et høit fjeldvand dannet af isbræerne, snart vilde stup udover de svære stenrøjer. Over denne ørken bugter og slynger Bergensbanen sig. Som en slange bugter toget sig ind i en trang kløft, jnor og vrit sig frem til den næste kløft igjennem den ene tunnel efter den anden. Den længste tunnel, 17,384 fod, begynder tæt ved Opset og gjennemføres det faste haarde bjerg Urhovde.

Naar man kommer ind i Hallingdal ser man snart at dalen er skjøn og vakker. Disse gamle fjeld, med sin inponerende og manende sikkelse, staar der endnu i sin majestætiske høide, stolte over dalens sønner og døtre, ikke mindst over slige personligheder som jagatriver Løvdoffen, Dr. Sberping og andre store Hallingaander i Amerika.

Paa Nes station saa jeg to jenter i nationaldragt. Det var ikke vorfigurer; men levende Hallingjenter. De brugte „hugguplagg“ og ikke hat nedlæstet med fjærkræ og grøntfager, som vi i vore dage ser saa meget af. Ansigtet var vakfært med fine træf, haaret var rigt og fyldigt; øinene bar vidnesbyrd om, at hjertet var rent; læberne smilte i livsløkke og uskyld. Om disse levede paa „glæ mjølk og havregraut“ og spiste med træfkeer det ved jeg ikke; men til dem som „vrænger lite gran paa læpan“ og prøver at gjøre „jænki“ af sig efter nogle ugers ophold her i landet og dør mange gange om dagen bare ved at mindes disse træfkeer, og grødfadet og alt dette „simple“ ifra sit hjem, vil jeg sige: disse to jenter skammer sig ikke men er stolte over disse ting, som gav dem **kraft** og **liv**. Og disse ugitte engelske lordere og andre udenlandske rigmænd, har i de senere aar faaet stor respekt for denne „glæmjølk o graut“ opfostringsmetoden; thi de ved at de yndigste blomster vokser blandt gamle Norges mørke fjelde.

Kommen til byen Sjønes, hvor jeg steg af toget for at reise med banen opover til Seen og derfra med baad op til Sørum, Begnadalen, kom jeg til at mindes dette „prog-genie“ som efter en maanedes ophold her i landet kastet sin norske „badmelstrøie“ jatte „jænlijæs“ op og erklærede at han ikke var ifra Sjønes, men Chickenfalls. Efter denne teori kom jeg i en vis ængstelse over at jeg ikke vilde komme frem til hotellet uden at stupe i høns hvor jeg gif; men merkelig nok saa jeg ikke en høne i hele Sjønes; men en storlagen jernbanebro, store træliberier som giver arbeide til mange hundrede mand, fine arbeiderboliger, livlige forretninger, fornøiede og hyggelige folk.

Den første mand jeg traf i min sødebygd, Sedalen, var Ole Nerby; bygdens store søn. Han er ikke alene kjendt over hele Baldris, men næsten over hele Norge. En del deler rig-

tignok ikke hans ideer og synsmaader, men ingen kan godt sige andet end han har gjort meget for bygdens trivsel og velfærd. Hans tro paa og bedømmelse om hvad fremtiden vilde bringe viser sig nu i mange ting, at ha været berettiget.

En anden stor og merkelig mand er Elling Goplerud. Rigtignok sidder han og „troner“ deroppe mellem fjeldene paa sin fars gaard Goplerud og er sterk og stor; men det er ikke det store. Det store ved ham er at han er sliq at alle folk som har lært at kjende ham, ikke bare liker ham, men begynder at elske ham. Det merkelige ved ham er, at medens folk ser i Elling en god ven de ikke frygter, ser skogens konge, bjørnen, sin værste og farligste fiende i Elling, — derfor han er ude med hørsen.

Over paa den anden side af elven vest for Vertilrud ser vi Onsknatten ligge høi og mægtig. Ikke letfindig, men manende og alvorssfuld ser den ud. Og det skal ha været jagt at medens Syver Vertilrud gif og „vaget“ i kjole, begyndte han at staa paa tærne, strække og „tøie“ sig for at se over paa den anden siden af fjeldet. Dette og Onsknattens manende indtryk paa ham gav ham en fast og god karakter. Han blev stor og sterk og et hoved høiere end alle andre i — Nojeau County.

Hvad er det som drager saa mange til Norge? Er det for at se „futen o skrivar'n“ komme kjørende med tvibeite, høre „gamlepresten“ præke igjen, eller hilse paa skolemeesteren som sled næsten haarene af dig og gav dig et slag under øret fordi du ikke kunde lesken og ellers ikke var rigtig fin og snil gut? Eller er det for at spørge en eller anden gammel signekjærring som kan fortælle saa meget „nyt“ og „gjera aat“ for noget ondt du har faaet og ikke ved hvad det er? Nei, det er fjeldets stilhed, tauje skove, lune dale, duftende enge og syngende bække. Paa enlige vandringer i denne naturskjønhet glider jagtelig frem for ens aand sagre syner fra det tabte Eden. Allmagts

hænder drager ligesom tilside forfrænkeli­hedens flør fra naturen, og blomster, træ, mennesker og alt beskues i en underlig straal­eglanse.

Jeg sad paa Onsknatten og saa udover dalen. Der saa jeg skole­huset. De glade stemmer syntes endnu at høres, som de endnu klang lige friske, men som dog forlængst var stilnede. Der randt elven stille og fredeligt som i de lykkelige dage jeg fiske­de i den. Borte i „Flædd'n" stupte „Bujua," sprøitende hvid, udover paa sin vei. Det glinsed og glitred i grønt fra alle kanter og fra skoglunden lød der fuglesang. Og over det hele hæved sig Himlen høi og blaa, høi og blaa som kun i det sommerlyse Nord.

Lidt fra mine Soldatenaar.

Maret 1857 blev jeg udfirevet til soldat og maatte gaa til Vagruds­moen i Land for at staa unggutsskolen, nemlig at lære ekserfere. Jeg kom der i førstningen af juni og skulde være 30 dage Ekserfis­en begyndte efterat vi var bleve ind­varteret paa forskjellige gaarde rundt ekserferspladsen. Jeg med mange andre blev indlogeret paa Vagrud, en stor gaard tæt indtil ekserferspladsen. Denne var en stor flad slette. Med ekserfis­en gif det for mit vedkommende godt. Jeg syntes det var en let sak at lære, da jeg havde lyst til det. Den femte dag vi var der blev vi alle opstillet i en linje og en del blev pluffet ud. Det var de største karer samt de som var flinkest, og skulde danne en trop for sig selv. Jeg var da en af dem som blev taget og blev med i denne trop. Nogle af mine kjendte, fra min bygd, i Søndre Aurdal blev mine sidemænd, saasom Herbrand Bøn, Reinli og Ole Stensæteren, som begge var kjæmpekarere, samt Ole Hestekind den yngre fra Etnedalen, han som døde i Springdale hos Aslak Lee. Vi ekserferte, marcherte, og gjor-

de vore jaker meget godt, som ogsaa vor kommandør sa til os.

Ottende dag vi var paa Moen fik vi en gammel Underof­ficer, som ogsaa var Valdris, til at kommandere os. Han var meget streng, lod os marchere over Moen mange gange uden at la os saa hvile. Dette syntes disse karer ikke om, som var ubant med saadan medfart. Snart blev der gjort signal fra troppens ene ende om ikke at lystre hans kommando, men at ligge flade paa moen naar vi fik „paa stedet hvil.“ Som sagt vi kastet os ned, og skjøndt han kommanderte os op laa vi der til vi syntes vi havde hvilt os ud. Den gamle officer kunde in­tet gjøre; saa lo han og sagde: hvil ud da gutter. Saa rejste vi os og strammet os op, og var saa færdige for ham. Da kan man tro vi haandterte geværene og var hurtige gutter. Han sagde saa: „Dere er bra gutter, som ikke lar eder true. I gjør eders ting godt.“ Det var en høvelig ting vi her havde gjort — ikke at lystre en officer. Vi kunde blit straffet.

I vor trop var en mand, jeg vil omtale. Hans navn var Jakob og han var fra Vagn, en meget flink ung mand, og han var indvarteret paa Vagrud sammen med os andre. Aftenen efter vi havde været ulydige mod vor gamle officer kom kapteinens oppasjer til vort rum med ordre, at Jakob maatte ta paa bandsæder, taske, samt gevær og komme op til kapteinen og løjtnanterne. Jakob blev lidt rød om kinden og tænkte; nu faar jeg straf for os alle sammen for vor ulydighed. Han udtalte: hvorfor skal jeg saa straf mer end de andre? Jeg var da ikke ophavsmanden. Ja, jeg maa da gaa. — Kommen op paa hal­len hanket han paa. Indenfor lød det: kom ind. Han gif ind og præsenterede geværet, som af løjtnanten blev kommanderet til foden. Disse herrer ledte alle sammen efter en bog som de ikke med engang fandt. Der skal du se, tænkte Jakob, det er Iovbogen, de skal dømme mig efter, de ikke kan finde. Endelig blev bogen fundet. Vang tog den under armen gif ovenpaa og

bad Jakob følge. Kommen op tiltalte han Jakob saa: „Nu, no. 40, vil jeg male dit portræt i denne bog. Herefter vil du aldrig ekserjere med gevær. Vi gjør dig til retningsrode. Du er den bedste soldat vi har paa Moen, og naar vi er færdige med dig her paa Moen skal vi se til at faa dig paa underofficer-skolen. Har du lyst til det No. 40?“ Dertil svaret han ja. Mens officeren malte ham i fuld længde, stod han med geværet i armen, men fik ofte paa stedet hvil. Da billedet var færdigt gik Jakob op til bordet for at se det, og fik saa en mark i drillepenge. Efter den dag ekserjerte han ikke, men naar marsch kommanderedes var han paa sin plads paa høire fløi. Han kunde holde retning over Moen saa bent som en linje. Befalet gjorde meget af Jakob. Naar nogen kom til Moen saa maatte No. 40 frem for at bli taget i øienhyn, da han var bedste mand paa Moen. Da vi fik afgang, og skulde reise hjem, blev Jakob kommanderet to skridt frem og fik særskilt afgang: „Nu No. 40, kan du lave dig til og gaa paa skolen efter nyttaar.

Som Jakob nu kom hjem, kom en underofficer op til den gaard hvor Jakob var med ordre fra kaptein Thrane at han maatte møde frem paa Kræmmermoen. Jakob mødte frem. Kapteinen rettede nogle spørgsmaal til ham om han hadde lyst til at gaa til skolen for at uddannes til officer, o. i. v. Obersten sad ogsaa der og gjorde nogle spørgsmaal til ham, som han besvarede. Kapteinen skrev et dokument, og da han var færdig, sagde han: „Ja, nu Jakob, kan du gjøre dig færdig til at gaa paa skolen efter nyttaar. Alt er nu ordnet.“ Jakob gik glad hjem, i vished om at hvad som var sagt skulde bli saa.

Næste morgen kom samme officer atter med ordre, at Jakob skulde komme; oberst Lip vilde se ham. Obersten begyndte at spørge efter et og andet. Endelig kom han med at advokat saa og saa var hans far og at den mand kjendte han altfor godt. — Har aldrig været saa haandteret af noget menneske, sa han.

Jeg kan ikke sende hans søn til skolen. Men dersom du vil gaa ind ved infanteriet i Kristiania skal jeg hjælpe dig ind der, men til vor underofficerskole kan jeg ikke sende dig.“ Jakob svarte, at han ikke behøvede at hjælpe søn til—, han saar hjælpe sig selv. Jakob drog hjem, og saa var hans skolegang gjort, som kanske var det bedste for ham. Al.

Byen og bygden er mor — Norge er far.

Laf for det modtagne nummer af „Samband.“ Baade størrelse og indhold var noget af en overraskelse. De forskjellige indsendelser er som en søndag paa kirkebakkens eller som en tingdag om vaaren. Man møder venner og flegtinge og kjendt folk, som man veksler nyheder og andet med. Naturligvis falder der en hel del bygdeprat ved en sliq anledning og det er jo netop som det skal være. Vi har da stridt og kjævlet ifra os endelig engang, vi norsk-amerikanere, og det var jo vist ikke for tidligt om vi tog os lidt tid til at hilse paa og godsnakke med hverandre. Ikke rettere end jeg kan se er bygdelagsbevægelsen og „Samband“ en virkeliggjørelse af Bjørnsons vakre tanke om at klæde fjeldet. I første række er det jo trangten til at vedligeholde forbindelsen med vort eget eller forældres barndomshjem. Denne trang beror jo paa kjærlighed, og den har igjen fundet sit udtryk i de mange og de forskjellige gaver til hjembygden og paa den maade har mangen en ganske ubevidst været med paa at klæde fjeldet.

Jeg er ikke lidet forundret over, at der fra et vist hold og det et som man mindst skulde vente det, nemlig fra kasmopoliterne har været anset over bygdelagsbevægelsen som et yderligere splittelses tegn og merke. I lys af de ting som allerede er skeet, burde vi ikke bare ha flere bygdelag, men vi burde ret nu saa bylag, om muligt fra hver eneste by i Norge.

Paa den anden side maa vi jo vogte os for ensidighed og det kan i den anledning være godt at mindes de ord, som danner denne indsendelses overskrift, nemlig at „Byen og bygden er mor, — Norge er far.“ — Og dette bør vi særlig mindes nu, mens indsamlingen til mindegaven paagaar. Det er jo saa naturligt at byen og bygden ligger vort hjerte nærmest, men vi vilde være utaknemmelige børn, om vi tilsidefatte og glemte alle andre for folket i vor egen by og bygd. Der lever folk paa den anden side af fjeldet ogsaa og i andre byer. Ved en hundredeaarsfest som den anstundende maa vi prøve paa at se lidt længere end til hjembygdens fjelde og daler. Nu det var ikke min tanke at slaa paa trommen for mindegaven, men hvad hjertet er fuldt af, løber munden over med. Hvad jeg særlig vilde betone er det at paa samme tid som bygdelagsbevægelsen og det som „Samband“ har stillet sig i sranken for, har sin fulde og naturlige berettigelse, paa samme tid maa vi ogsaa vogte os for ikke at bli ensidige og fortabe os i dyrkelsen af by- og bygdtraditioner. Med andre ord: vi kan ikke ustraffet tilsidefatte far for at elske mor. Mindegaven er nu det krav, der for tiden ligger nærmest og derfor hvad du ebner. „Rast af — i det nærmeste krav.“

Lad mig med det samme nævne en anden ting, der kan hjælpe os over ensidighedens fristelse. Som bekjendt reises der baade hist og her den ene statue af norske stormænd i aandens og kunstens rige efter den anden. Dette er jo ganske vist glædelige vaartegn. Jeg kan alligevel ikke negte for andet end at jeg tusen gange hellere vilde ha set de tanker, som de forskellige aandens stormænd satte livet ind for, levendegjort blandt os. Jeg for min del kan ikke frigjøre mig for den tanke, at vi, som de gamle jøder, har bygget store gravminder, men ihjelslaaet profeterne, det vil sige: vi har fornegtet de tanker, som vore digtere og kunstnere forsøgte at fremholde for os. Na,

tar jeg ikke her munden for fuld, spør du? Jeg svarer med et andet spørgsmål: Var det ikke toleranse, nationaliteten og den frie diffusion som for eksempel mænd som Bjørnson, Grieg og Ibsen kæmpet for? Hvad har vi norsk-amerikanere at stille op i den retning? Naar sandheden skal siges, saa er faciten — ret og slet — intet.

Naar vi nu har faat mindegaven fra os, bør vi samle os om en virkeliggjørelse af de tanker, som vore foregangsmænd har efterladt os. Stedetfor statuer burde vi ha klubber, skoler, legater, der har den ene eller anden høvdingens navn og hvis formaal skulde være at bringe deres tanker ud i livet, selvselgelig afpasset efter de lokale forhold og tidens krav.

Med de bedste ønsker for „Sambands“ fremvejt.

Deres ærbødige,

J. Woss Mohn.

Fra kirkestridens dage i Norge.

Af Dr. D. E. Sagen.

Efterstaaende uddrag af et brev af Claus Nielsen af Fredrikshald, grundlægger og udgiver af „Kirkelig Tidende,“ til en fortrolig ven, Niels Bratten fandt jeg iblandt de mangeartede optegnelser, som den gamle hædrede skolelærer John Pedersen Lindsheim (1797—1874) af Nordberget i Skiafer, Gudbrandsdalen efterlod sig. Som man ser er det en del af en privatkorrespondence og kaster et utvunget og klart lys over hin tids haarde kampe for kirkens renjelse og frigjørelse. Sagen del af nævnte skrivelse har nogenstunde været offentliggjort, og naar nu dette gøres, saa er det fordi jeg tror det burde ske, saa meget mere som dette vel er den eneste afskrift af nævnte brev, som nu kan findes. Dets historiske værd ligger i den utvungne udtalelse mellem ven og ven.

* * *

Uddrag af en skrivelse af Claus Nielsen til Kristian Bratten.

Her (i Kristiania) har nu været prestemøde. Der var over 20 geistlige tilstede. Jeg bivaanede ogsaa mødet og saa og hørte alt, som blev forhandlet der, og jeg hørte ord baade saa forfærdelige og vildfarende, men ogsaa ord saa sandhedsfulde og kraftige, at jeg aldrig havde tænkt at blive vidne til saadant i mit liv.

Den første sag, som bragtes paa bane, var den, som omhandles i „Kristelig Tidende," no. 8, — om „Skriftens forhold til symbolerne." Provit Arup*) var ordstyrer og, da han nu først havde indledet sagen med nogle ord, saa opfordrede han de tilstedeværende herrer at yttre sig. Saavidt jeg kan minde, var det pastor Sundt fra Nygge, der først tog til orde, og han talte Grundtvigs og Weyels sag saa grundigt og nedsatte skriften saa dybt, at Grundtvig selv ikke skulde have gjort det stort bedre. Efter dette lange foredrag reiste Arup sig og tog til et saa kraftigt og præsterende gjenmæle, at det vakte den højeste forundring hos mig, at der fandtes en theolog, som endnu fattet og usforbeholdent bekjendte sig til det gamle skriftsystem og den ægte lutherske lære. Men det næste, som forundrede mig, var det, at Arup i alle maader brugte de samme argumenter og den samme bevisførelse, som jeg har brugt i „Kirkeelig Tidende" no. 8, og da kan du vel forestille dig, hvor det glædede mig. Nu blev Sundt ligejom slagen og svarede ikke, men saa stod pastor Wulf op og talte Grundtvigs sag saa godt han kunde og, da han havde sluttet, begyndte Sundt igjen med at berøre min tidende med nogle ord, som dog da ikke kom til noget videre, da det nu var over middag og mødet hævedes. Da jeg var kommet ud i forstuen til raadstuejalen — thi mødet holdtes der — da omringedes jeg af

*) Senere biskop af Samars stift.

tre præster, hvoraf den ene spurgte mig, hvorledes jeg syntes om dette. „Meget godt," sagde jeg. „Er du ikke bange?" sagde han. „Nei, nu er jeg vel tilfreds," var mit svar. „Ja, saa skal det være," sagde han; det lønner sig ikke at være blød og kjælen nu," og dermed gik de. Da jeg kom ned paa trappen, stod der en mængde folk, og da kom Sundt og henvendte sig til mig med en straffende tiltale for hvad jeg havde skrevet, men jeg lod ham ikke staa der og tale mange ord til glæde for spotterne, men sagde til ham: „Hør lidt, hr. Sundt: Jeg tillader mig at gjøre Dem opmærksom paa, at her er ikke det rette sted at tale om denne sag, og, hvad jeg forøvrigt kunne have at svare paa Deres tiltale, det har allerede Arup grundigt udviklet idag, og De kan altsaa tage disse ord, som mit tilsvær. Han har sagt, hvad jeg og enhver troende kristen vil leve og dø paa." Derpaa sprang han ned ad trappen, — han ønskede ikke at høre mere. Folket trængte paa og jeg talte høit. Derpaa kom Arup, og i min varme rakte jeg ham haanden og takkede ham for de velsignede ord han idag talte.

Paa eftermiddagen gjenoptoges mødet, og da kan du tro, at Sundt havde udtænkt, paa hvad maade han skulde betale mig igjen. Han havde nemlig understrøget enkelte af de skarpeste udtryk i min tidende, hvor jeg har kaldet Grundtvig „kjætter," og andre lignende steder, og dette begyndte han at oplæse, og da han havde sluttet, henvendte han sig paa en djævelsk maade til Arup med følgende ord: „Det er blevet mig sagt, at hr. Arup skal være med leverandør Nielsen i det, som han har skrevet, og jeg opfordrer ham i et og alt herved at erklære, om han billiger dette." Her stod den arme Arup som lynslagen. Hvad skulde han sige? Endelig, for sin æres skyld, tog han til gjenfvar: „Jeg formoder de ærede herrer har saamegen kjendskab til mig, at de maa holde en saadan opfordring for overflødig, men for at erklære mig, da misbilliger jeg disse

udtryk. Derefter jatte han sig som modløs ned, og jeg saa heri som et nederlag for mig iblandt dem. Men jeg bad til Gud i stilhed, at, om jeg bliver gjort til intet og min tidende bliver lemlæstet, saa lever Herren, og han kan føre sin sandhed saa meget herligere frem igjen, og det skede.

Medens alt dette paagik bemærkede jeg en liden ung og spæd mand, der sad med hovedet støttet mod bordet, haanden mod panden, og jeg syntes han græd, og tænkte det var af harme mod mig, som havde skrevet saa mod Grundtvig, men det var ikke saaledes. Denne mand var Lektor Johnson i Kristiania. Han rejste sig og holdt et foredrag, der varede næsten en time, hvori han uden at nævne mig tog sagen i saa kraftigt forsvær og gjendrev modstandernes angreb saa grundigt, at de blev totalt slagne, og saaledes fik jeg i ham den fuldstændigste opreisning. Da dette var endt rejste Arup sig og sagde: „Nu tror jeg at enhver af os kan være paa det rette med sig selv. Lader os nu stride til afstemning før at komme til et endeligt resultat i denne sag.“ Men da kan du tro, at modstanderne skjælvede. De rejste sig og bad, at det ikke maatte komme dertil, thi det bliver dog noget uhyggeligt at blive staaende her som fjætter, og det har noget slaaende ved sig at blive i minoriteten. Da rejste Arup sig og sagde: „Man frygter altjaa for dette. Det kunde ogsaa faldet i min lod at blive i minoriteten, men jeg frygter sandelig ikke for denne skam, thi har jeg Gud og hans ord paa min side, saa lad mig kun staa her paa jorden i minoriteten. Jeg ved der kommer en dag, da denne skam skal blive en ære.“ Derefter talte presten Brun i Kristiania en lang stund og tappert forfægtede sandheden, som dog vistnok blev noget modstaaet af det andet parti, nemlig Sundt, Wulf, Menike og Webbring—med og uden held—da de andre tre var dem overlegne. Denne strid varede 1½ dag, og resultatet blev, at det er fuldføremet det, som jeg havde skrevet

i min „Kirkelig Tidende,“ no. 8. Dette blev rigtig nok ikke sagt, men jeg siger blot, at dette blev det virkelige resultat.

O, om du havde været her og hørt, hvorledes de arme modstandere blev blotstillede og trakterede, og hvorledes de of-sentlig blev ydmygede og beskjæmmede for tilhørerne, thi tilsidst vidste de ikke, hvad de skulde sige, men samlede fra det ene til det andet ligesom blinde! Jeg fik jaende, at denne tidende havde gjort sin virkning iblandt folket, thi der blev erklæret, at denne sag havde trængt sig frem for mange ved de udfømne skrifter, ja, at det var en saadan sag, som man ikke godt kunde lade fare — Johnson, Arup og Brun erklærede, at det var en livssag — et livsspørgsmaal, som ikke kan være nogen ligegyldigt, hvorfor de ogsaa opfordrede sine modstandere, til aabent at erklære, hvad det er de egentlig vil, og ikke som forhen og nu løbe hid og did med udflugter og skuffer; men i strid, tilføiede de, maatte de foretrække en fiende, som holdt stand, saa at de ikke maatte komme til at kæmpe med skyggen. Du kan tro de trængte modstanderne haardt ind paa livet.

* * *

Skrivelsen bedrører, som man ser, den grundtvigiske seide, men denne var ikke den eneste strid, som dengang jatte findene i oprør, thi firti- og femtiaarene var ikke alene en vækkelses men ogsaa en stridens tid. Ikke saasnart havde kirken sig klaret farlige skjær i en retning før det holdt paa at drages ind i ligesaa farlige strømme og brændinger i en anden. Lærebogspørgsmaalet, de wexelske, grundtvigiske og lammeriske læreretninger truede hver paa sin vis at sprænge statskirken, og naar dette ikke skede, saa skyldes det igunden hovedsagelig det haugianiske vennefamunds bejndelsestroskab, fløgt og mod. Det haugianiske lægfolk vilde ikke statskirken ødelæggelse, men dens renjelse og forvædling, og, trods dens præsters spot og forjøl-

gelse, byggede disse et holverk omkring den, som trodsede alle fienders stormløb. Til disse fra den geistlige stand stammede stridigheder maa endvidere føies sværmeriske retninger inden vennejamfundets og lægfolkets midte, som voldte især lederne og de „ældste“ store befyndninger, saasom feigianerne, de stærktroende og læstadianerne. Derfor er ogsaa de haugianiske sendebrev fra den tid af et meget forskjelligartet og ofte mærkeligt indhold, mest dog bestaaende af advarsler, paamindeiser og formaninger.

En anden mærkelig foreteelse prægende denne tid er de mange beaandede og tildels gedigne opbyggelsesfange, som opduffede og som junque til mægtige folkemelodier og paa den for alvorlige haugianere jæregne livagtige maade, slog ned i hjerterne som lyn og vakte liv, hvor intet andet formaadede det. Det var ikke blot en altopslugende vellyd. Det var mægtige tanker, som bæres paa mægtige tonebølger, et alborsbudskab i harmoniens svøb. Jeg kunde gjengive eller karakterisere mange af disse hjertelige fange, men jeg vælger hellere at gjengive i sin helhed en sang, som baade er typisk og bærer sin bevægede tilblivestids lærpræg, nemlig „Hyrden og det vildfarende faar.“ Saa vidt jeg har kunnet erfare har denne sang aldrig været optrykt i sin helhed, og heller ikke synes nogen at have vidst, at den har to forfattere, nemlig, for vers 1—6, **M. Tanje** og for vers 7—9 **Sølvest S. Lund** fra Skiafer i Gudbrandsdalen. Men om denne sang, som skal være et ægte produkt ikke alene af vækselfesttiden, men ogsaa af den samtidige paagaende strid, kan det bevidnes, at den i sin tid gjenlød fra fjeld og li og dal og vang over hele Norges land, og allesteds gik den til hjertet, et feiersløb, som sammenlignelsesvis vidner om folkesangens magt og kunstsangens afmagt iblandt det almindelige folk. Og just herfor skal den ogsaa som en

ægte folkets røst fra en jærlig beaandet tid bevares af et folkets tidskrift.

Hyrden og det vildfarende faar.

Mel.: Af vidste du, som gaar osv.

1. O Frelser, lad din hyrdestemme lyde
Blandt faarene, som fra dig borte er;
O, raab saa høit, at hver det maa fortryde,
At han er løbet bort fra hyrden kjær;
O, tag dem i dit hyrdefang,
O, led dem træet og bang
Til Libanons græsengang!
2. Det arme faar er født i vilde enge
Og kender ei sin hyrdes milde røst;
O, raab og søg det tabte faar saalænge,
At det ty'r hen til dig med fryd og trøst!
Thi det blev kjøbt med hyrdens blod,
O, led dets gang og fod
Til naadens klare flod!
3. I mange aar i skov og mørke dale
Det arme faar blandt ulve banket har;
Vel har det hørt om hyrden meget tale,
Har hørt hans raab, men aldrig givet svar;
Det gaar fra hyrden længer bort, —
O, søg og led det fort
Indad din faareport!
4. Forvildet faar, hør hyrdens klagestemme!
Han ynker dig, han ser din store nød;
Svorfor vil du dig da for ham mer gjemme?
Han kalder dig til liv og ei til død.

Hør hyrdens raab, kom til hans bryst
 Og smag hans hulde trøst,
 Saa faar du til ham lyst.

5. Saa leder han dig kjærlig ind ad døren,
 Som fører ind paa hyrdens faaresti,
 Du jødme smager allerede sørend
 Du kommer i den fede græsgangs li.
 Hvor herligt da i blomstervraa,
 At mættes af de sraa,
 Som gro ved hvilens aa!
6. Han siger: „Kom, mit faar, i grønne enge,
 Pluk af de skjønne urter, hvad du vil!
 Jeg raabte, ledte, søgte dig saalænge
 Til jeg dig fandt og førte dig hertil.
 Et herligt bytte har du gjort:
 Fra ørk'nen mørk og jort
 Til livets skjønne ort.
7. O hyrde, styrk de svage faar i striden,
 At de ei mer din røst forglemme maa,
 Men kjende deres kraft er svag og liden,
 Og kun ved dig mod ulven kan bestaa!
 Saa blir du deres et og alt,
 De vinder om de faldt
 Og livet syntes kvalt.
8. Om du din hjælp saa tidt for dem maa skjule,
 Saa de kan øves i taalmodighed,
 Saa raabe de dog ængstlig om en smule
 Af hyrdens haand, der giver bange fred,

Saa faa de atter mod og kraft,
 At seire over alt,
 Som han dem har befalt.

9. Vel møder dem i ørk'nen megen møie,
 Fordi de tidt forglemme hyrdens røst,
 Hvorfor de ofte maa med taar i øie
 Bekjende deres store feil og brøst,
 Men naar du deres leder er,
 Ei andet de begjær'
 End, at din villie sker.

Gauken.

Af B. L. Nief.

En forfatter skrev engang saaledes: „Et menneske hemmeligt i sit indre gemmer en eller anden drøm, som i grunden er ham mere kjær end hele hans anden virkelige eiendom.“ Er det ikke saa med os alle, at mange saadanne findsstemninger ligger dybt nedgravet i vore hjerter? Saaledes med folketroen om Gauken. Blandt mine barnlige minder var det især fjært om vaaren at høre gauken, og endog nu efter mange aars fravær, hviler der endnu noget særdeles friskt, blidt og vækkende over disse barnlige, ensartede erindringer.

Gaukens stille, blide sang satte mod i gutten, fyldte pigens dybtfølsende hjerte med fryd, og gav den lidende stakkel paa sygeleie midlertidig lindring. En fugl som med sin sang kan gjøre dette er det ikke let at glemme. Nordens digtere har brugt gauken som en stemningsfugl til at tolke deres egne indre følelser. De har kanske ikke gaat efter videnskabsmænds dom i dette tilfælde, men efter folketroen, saadan som den har været i Norden i mange hundreder af aar.

Gauken er ikke i sit daglige liv netop hvad folk har troet. Saaledes er den stridslysten for en ting. Disse fugle bor ikke parvis som mange arter fugl, men hunnen lever i polyandri, det er, sammen med flere hanner. Den bygger ikke eget rede men lægger sine æg i andre fugles reder for der at udflækkes af dem. Der skal være mer end et hundrede fuglearter, som gauken bruger som fosterforældre til sine unger. Gaukungerne er ikke bedre end sine forældre, siges der, thi de trænger eller jager ofte de rigtige unger ud af redet og faar saaledes tilrøvet sig pleie indtil de blir store nok til at passe sig selv. Saaledes er det af naturen blit ordnet for disse fugle.

Gauken forekommer over hele Europa, og kommer i sin vandring til Norge de første dage i Mai. Den er en liden, graa fugl, liblig men sky, som synger for at tillokke sig en mage. Han blir her til i August maaned, og drager saa i al stilhed afsted tilbage til Middelhavets kyster, for at tilbringe vinteren. Den amerikanske gjøg er meget ulig den europæiske.

Vi ved de gamle nordmænd kjendte til gauken, thi i sagaen omtales Gauka-thore, en raring. I Skotland og England bruges ordet Gowf som er gaat i arv fra den tid nordmænd satte sig ned der. Det engelske navn paa fuglen er Cuckoo. I det gamle norrøne maal som endnu bruges paa Island bruges ordet gaukamaaned for sommermaaned; nemlig, den tid da gauken kom var det egentlig sommer men ikke før.

Denne fugl har sat mange merker i vore ordsprog, som fortræffeligt fortæller om hans egenheder. Saaledes: „Det heg ikkje lag at gauken gjæl i svarteskovegen.“ „Naar gauken ser saaterne saa tagner han.“ „Gauken syng alti den samme vija.“ „Gauken gjæl naar laube sprett og tagner naar han ser høisaaterne.“

Saaledes maa gauken i mange slegtled ha været kjendt af

folket som en høirøstet og paaagtet janger, som kom der op iblandt det norske folk for at melde om sommerens komme. Disse sagn om gauken levede overalt i folketroen, og de drager endnu folk til ham for at udfinde om fremtiden, om lykke, langt liv og mangt andet.

Paa en vakker maidag kunde jeg som ung gut tage til skogen for at bli den første til at melde om gaukens ankomst. Jeg kunde saa træffe om i ur og skogkrat næsten paa den hele dag blot for at bringe til hjembygden første bud om dens komme og dermed paa kjøbet saa lykke den hele sommer. Var jeg heldig nok til at bringe denne nyhed, saa kunde gjerne det hændte, at alle husets beboere tog ivedi for at se gauken og høre ham. Men far, som ikke var overtroisk, gif aldrig med paa dette, og han syntes desuden at alle disse folk som han holdt i tjeneste helst ikke burde syke efter en liden fugl og forlade arbeidet netop paa en vakker vaardag. Men naar saa de andre drog tilbage til sit arbeid kunde den gamle vassekone ta os børn med under et træ og fortælle os om gauken. Hendes sagn og historier, saa fortryllende at det var umuligt ikke at tro dem, hadde hun hørt fra sin mor, der hadde hørt dem fra sin mor, og hun atter fra sin, langt tilbage gennem slægten.

Gauken var laadden i bugen, ja hun, fordi han aad bare larver. Dette skulde være aarsag til at han til sine tider graad naar han sang. Den gut som bringer gauken frø til spise faar lykke hele sommeren, og den som viser gauken den opmærksomhed at staa stille til jangen er tilende faar baade rigdom, lykke og et langt liv. Da hun var ung gif hun en vaar og længtede efter gauken. Hun vilde nu vide om hun skulde bli gift med den gut som hun holdt selskab med, en meget gjæv far. Da var hun den første som fik høre gauken tidlig en morgen, sagde frem sit ønske, og sandt nok, de blev gift om høsten. Saa fortalte hun ogsaa, at saa høre gauken var til hjælp i sygdoms-

tilfælde. Saa, da vi kom hjem, og hun fortalte lægdefolket om gauken forjede de sig og sa: „Gu'stje lov me og iso saa haur gaukjen enno et aar! De va naa intjen tænkt ijfor paa dissa tier.“

Saa fortalte den gamle om det land langt, langt borte, hvor gauken bodde; at han var med paa Noahs ark, og da alle dyr og fugle fik sit arbeid uddelt da de forlod arken, blev det bestemt at gauken skulde søge op til dette Nordens land og varsle folket om sommerens komme. Andre fugle hadde ikke gennem tiderne fulgt sin paalagte plan, men gauken, han kom til alle tider med samme sang hvert aar. Og han ophørte med at synge, sa hun, naar han skulde drage afsted og sørge over at forlade landet, helst naar man hadde været god mod ham og ikke jaget ham de steder hvor han hvilede sig. Og dette var saa tiltrods for at han i syden fik bo i guldbeslagne fuglebur og spise hvedebrød og fastelavnsskaller. Gaukens sang besad en tryllemagt til at forynge de gamle, at henrykke de unge og glæde alle ved sin komme. Den bragte en hilsen fra de eventyrlige fremmede kyster, og mangen en hilsen blev sendt med ham til dette tryllesland, langt borte, man vidste ikke rigtig hvor.

W. L. Wief.

Sygepleie og operationer i pionerdagene.

Af P. L. W. Ederklep.

Ijfor høst da jeg for rundt i bygden for at samle ind nogen penge til den norske skole saa var jeg ogsaa indom til Zingar Bergan og hans hustru Zingerid. De bor alene paa den gamle Selge Ramstad farm og er raske og rørige, skjøndt de begge er langt over 80 aar. Deres søn John Johnson lever lige ind til dem, saa de har god røgt og pleie om det trænges. Men naar

de er friske, som hidtil har været tilfældet, saa røgter de sit eget husstel. Som Mrs Bergan jagde, hun likte det bedst paa denne Maade. De er nu af de ældste gjenlevende settlere her, og de kan vijt fortælle og huske meget fra gammel tid.

Efter at have udrettet mit erinde angaaende skolen sad jeg en stund og talte med dem om forskjellige ting, og Zingarberg begyndte at fortælle lidt angaaende første gang hun besøgte far og mor. Men hun vidste nok ikke og ved det ikke endnu, at hun gav mig en klar og grei forestilling af en hændelse, som jeg ofte hadde hørt omtale, nemlig dengang Steen Gallagher, eller Gallaf, laa her syg med et stygt ben, og det var her i vort gamle hus at en af de første operationer her blev udført. Benet blev affat langt ovenfor knæet. Mrs Bergan fortalte at hun og Zingar hadde det saa travelt med at bygge op sit første hus, og da der var noget værktøi de manglet saa skulde hun gaa hid til far og saa laant det. Det var nu godt og vel en fire mil at gaa, men det var nu intet videre det, at tale om. Hun afsted det bedste hun kunde gaa, og det tog ikke længe at komme frem. Da hun kom ind til mor, laa min ældste søster paa gulvet og legte for sig selv. Medens mor og en jente hun hadde hos sig var svært optagne med forskjelligt arbejde, laa der borte i sengen i værelset en fremmed mand, og hun sa hun blev saa rent forskrækket ved at se ham, da han saa ud som et lig, saa hvid var han i ansigtet.

Mor jatte hende nu ind i stillingen i huset. Det traf til at være dagen efterat benet var affat. Mrs. Bergan bar nu frem sit erinde og det hun kom efter skulde hun, saa. Men først maatte hun nu ha mad og kaffe. Det var ikke tale om andet. Men saa traf det sig saa at de maatte brænde kaffe. Den tid maatte enhver brænde sin egen kaffe og enhver fra de gamle dage ved hvilken stink og lugt det blev i huset. Mor til at brænde kaffe og lave mad. Det var ikke længe før kaffelugten

bragte den syge mand i jengen til at rejse sig op og i en vred, gnåven tone spørge mor om hun agtede at dræbe ham med den forfærdelige lugten. Hun tog intet hensyn til hans udbrud, men bare mindet ham om at kaffelugten havde han godt af, o. s. v., og bad ham lægge sig, og det maatte han nu gjøre mens de nød sin kaffe i god ro.

Efter at ha faat hvad hun kom efter bad Ingerid mor farvel og gif sin vei vel tilmode; men, lagde hun til, jeg glemmer det aldrig. Efter Mrs. Bergans udjagu hændte dette omkring 1853 eller 1854.

Mange gange har jeg hørt far fortælle om Steen Gallof eller Gallager og hvordan han fik skaden. Det var i Norge og da han var en stærk og livlig far. Han og nogle kamerater holdt paa at støie og tumle rundt, og han kom til at støde knæet mod en stol. Siden var han aldrig rigtig. Det var dog mange aar før han maatte ta benet af her. Dette var en stor begivenhed blandt nybyggerne. Far fortalte at han var inde og saa deres blanke knive og redskaber, og holdt ud til de havde lagt Gallof paa bordet. Men da de skulde til at skjære da drog han ud. Alt gif vel og manden blev efter nogen tid bra igjen, og levede i mange aar. Han døde en 20 aar senere. Da søgte far at finde benet for at lægge det i Gallofs grav. Jeg husker at jeg var med ham mens han ledte efter pladsen hvor det var gravet ned, men han kunde ikke finde nogen rest af det. Naar man betænker hvor omhyggelig og forsigtig man nu er i alle slags operationer med de mange bekvemmeligheder og sygepleie, saa blir det stor forskjel mod en 60 aar siden. Her var det ingen anden end far og mor til at pleie ham. Lidet var det til husrum og doktoren bodde langt borte, og kom til ham en 3 eller 4 gange. At han levede endnu 20 aar derefter viser at alt dog gif godt og at kaffelugten ikke gjorde større skade.

Osteopathy.

Først jeg hørte snak om osteopathy, fan,
Tro'de jeg, min tosk, at det var mat, fan,
Noget fint paa bordet,
For det laa i ordet:
Ost—i—potte eller ost—i—fat, fan;
Nabnet tidt, fan,
Sjælper lidt, fan,
Gjir paa hverdagskosten appetit, fan.

Men saa fik jeg nu et lidet mén, fan, —
Bikla foten min i aakkelle'n, fan,
Og det tog saalænge,
Før jeg kunde slænge
Krykkerne og gaa paa egne ben, fan;
Folk parat, fan,
Med sit prat, fan,
Bad mig gaa til Dr. Osteopathy, fan.

Og de sa', at osteopathy, fan,
— Anbefalt af Fru DeVendrice, fan,
Borti Nord Dakota, —
Riber op med rota
Mflags jukdom og skabankeri, fan;
Salt og skaf, fan,
Uden kvak, fan,
Blev kureret, saa fort som klæggen staf, fan.

Kan da skjønne, jeg som var skamfert, fan,
Maatte bli i sligtno' int' refert, fan;
Strøg saa jeg med mye

Gaab til denne nye
 Doktor for at bli i hast kureret, jan,
 Og jeg fand', jan,
 Selve mand'n, jan,
 Han som aakkelle'er fikse, kan jan.

Sa jeg: „Doktor, som Di vist kan se, jan,
 Jeg har vikla foten min af le', jan,
 Og nu vil jeg spø're,
 Om at Di kan gjøre
 Weine godt igjen paa et—to—tre, jan,
 Saa jeg kan, jan,
 Som en mand, jan,
 Vandre rundt i dette hersens land, jan.“

Svarte han: „Sligt er en bagatel, jan,
 Først jeg maa nok se paa foten Iel, jan,
 Lægg Dig op paa borde!“
 Og som jeg det gjorde,
 Kan du tro, at der blev svare stel, jan;
 Det var kjæft, jan,
 At saa træft, jan,
 Støvla af i slik den støvvelkneft jan.

Dernæst greip han foten over tæ'rn, jan,
 Og, som om den var en potetkvarn, jan,
 Beiva han paa vrista,
 Saa jeg næsten mista
 Pusten, og jeg tro'de han var gæl'n, jan;
 „Goly smoke,“ jan,
 Sa jeg tok, jan
 Tag i bordet, saa det or'ntlig fkok, jan.

Men han havde greie paa sin dont, jan,
 Og han sa', at ondt fordriver ondt, jan,
 Fik han lov at plage
 Mig i fjorten dage,
 Skulde han nok bringe mig til front, jan.
 Staffars tull, jan,
 Det var guld, jan,
 Han var efter, — jeg forstod hans uld, jan.

Da han saa var færdig med sit „skill,“ jan,
 Spurgte jeg: „Hvormeget er min bill?“ jan,
 Sa' han: „Du betaler
 Mig halvtredje daler,
 „Kicker“ du, du saar et „treatment“ till, jan;“
 Han dem fik, jan,
 Uden „kick,“ jan,
 Og saa tog jeg krykkerne og gif, jan.

Endnu har jeg dette samme mén, men;
 Lige stiv som før i aakkelle'n, jan,
 Men til den krabaten,
 Dr. Osteopathen,
 Gaar jeg ikke mere med mit ben, jan;
 For jeg trur, jan,
 Den filur, jan,
 Er en humbugmager med sin kur, jan.

John P. Zvers.

Svortil tjener Bygdelagsbevægelsen?

Ved ethvert foretagende i vort livs handlinger og fremgangsmåde er det almindeligt at vi standse og overveie eller betænker hvilken nytte eller fordel vi kan tænke os at have af

dette eller hint foretagende. Vi er nu engang saaledes anlagde at vi gjerne vil have nogen nytte eller fordel af vort stræb eller arbejde. Det første svar man almindelig faar paa dette spørgsmaal er, at man i disse sammenkomster træffer sammen med gamle bekendte og stifter nye bekendtskaber med folk fra samme bygdelag, og saaledes har anledning til at opfriske gamle minder og begivenheder, ofte lige fra barneaarene, og da følger heraf med fornødenhed at man i tankerne vandrer tilbage til vort fødeland, den by, bygd eller dalsøre hvor en selv eller vore forældre er født og oppokset. Det er saa skjønt og med stor fortjærlighed at man tænker paa det sted hvor man først saa dagens lys, der hvor ens vugge stod, der hvor man tilbragte sine ungdoms dage og aar, der hvor man ikke kjendte junderlig til andre forger end de som med nødvendighed fulgte med naar vi var uskikkelige, thi da vantet der ris. Det er saa almindelig at folk synes bedst om den bygd eller dalsøre hvor man er kommen fra, og der er intet at udsætte derpaa. Det er vel ensbetydende med fædrelandskjærlighed som vel er en dyd. Det har været jagt at denne bygdelagsbevægelse kan have en tendens til at opvække gammelt bygdehad som eksisterede i gamle dage i vort fædreland. Men det tror jeg ikke; det burde være et tilbagelagt stadium iblandt os. Forsaa vidt dette fandtes i gamlelandet, saa kom det vel deraf at folk i de forskjellige bygdelag boede altfor isoleret og indesluttet, hver i sit bygdelag. Man manglede transportmidler; de fleste kom ikke i hele sit liv uden om den bygd eller det kirkesogn som de tilhørte.

Det næste man søger at opnaa ved denne bevægelse er at samle historiske fakta om indvandringen af vort folk til dette land. Vi som nu lever og kjender til dette vil neppe have nogen større nytte eller fordel deraf, men vore efterkommere vil i tidens løb sikkert sætte stor pris derpaa. Her er nu nogle hundrede tusinder af vort folk som forlod sit fædreland og søgte

hertil forat finde et levebrød og lysere udsigter til økonomisk velvære end hjemlandet kunde byde, den skjæbne som fulgte paa at begive sig ud paa en sliig reise i de daværende ubekvemme og uhenigtsmessige seilskibe, som det tog to til tre, og i enkelte tilfælde fire, maanedes at komme over havet, og dette med eget kosthold. Og saa reisen opigjennem landet. Alt er opofrelser fra vore fædre, som det er værdt for os at gjenkalde i erindringen og overlevere til vore efterkommere ved historiske bidrag, bevaret af enhver som kan. Men der er ogsaa noget andet som jeg efter fattig leilighed vil henstille til eftertanke. Man ved at her samles folk fra alle verdens fire hjørner. Disse har hidtil saa nogenlunde hver beholdt sit eget sprog og nationalitet og for en stor del ogsaa samlet sig sammen i bygder og byer. Dette gjælder fornemmelig skandinaver, men med tiden vil de smelte sammen og med de andre gaa op i en umaadelig stor amerikansk nation. Man ved at vi norske har holdt os selv for at være et grundærligt og redeligt folkslag, og derfor burde vi søge at hævde dette, og det vil ske mest derved at vi opholde og bevare vort sprog og literatur saalænge som muligt. At vort sprog og literatur har vundet stor anerkjendelse ogsaa blandt amerikanerne er vel bekendt, og vides bedst derved at flere universiteter har norske lærere og norsk sprog er valgfrit fag i høiere skoler. Det kommer vel deraf at Norge som den mindste af alle nationer som her kan komme i betragtning, har fojret flere store og verdensberømte mænd efter sit folketal end noget andet land. Naar jeg i foregaaende jagde at vi selv har holdt os for at være et grundærligt og redeligt folk saa tager dette sig vistnok lit naivt ud og jeg faar derfor anføre udtalelser af et par mænd som ikke ere af „os“ eller vort folk. Ex-Præsident Roosevelt har flere gange udtalt sig rosende om the Norwegians som det bedste folk som kom hertil. „I wish they would all come“ sagde han engang. Ved en leilighed traf jeg en ameri-

Kjendskab til norsk historie, litteratur og folkeliv. Han talte meget anerkjendende og velvilligt. Blandt andet sagde han: „the Norwegians are the best blood we get. They make the best citizens, they have the best education. It is owing to their system of schools and teaching. They let the bible be the foundation of learning.“ Jeg vilde gjerne at lærerne skulde bide sig fast i dette som den amerikanske prest sagde. De lægger bibelen til grund for undervisningen. Dette var hovedgrunden forat faa et godt folk mente han. Det amerikanske skolesystem er vel i og for sig meget godt, ja kanske udmerket, men det mangler den hovedbetingelse, som efter methodistprestens mening bør danne grundvolden for god undervisning. Har han ret i dette, som han visstelig har, saa burde det anspore os til at vedligeholde og forbedre vore menigheds-skoler, thi det er en ubetinget nødvendighed for at vedligeholde det gode renome vi mener at have beholdt hidtil i dette land, det er vor fædrearv som vi neppe kan sætte nok pris paa og opbevare for vore efterkommere. Det er nu saa at vort folk læser mere end vi gjorde i gamle dage, thi adgangen til læsestof er meget lettere, men saa kommer det an paa at vælge forstandigt. For de yngre kanské methodist prest fra Philadelphia som havde ikke lidet med almindelig common school undervisning er vist den amerikanske dagspresse den lettest tilgjengelige og den som interesserer mest, fordi den indeholder alle slags nyheder. Men det er i regelen ikke bra for de yngre at læse meget af dette slags, det er vistnok saa at vi alle ere hvad man kalder nysgjerrige. Det vil vel sige, at vi ere gjerrige efter at samle nyheder, og det kan vel forjaabidit være berettiget, men feilen er at de amerikanske dagblade, ja ugeblade ogjaa, giver alt formeget omstændelige eller detaljerte beretninger om snart sagt alle mulige slags forbrydelser som foregaar i dette land. Det bliver derfor et slags skole for onde tilbøieligheder, og som midler til at

værge sig mod dette vil det tjene at benytte sig af god norsk litteratur, som vil hjælpe os til at hæbde vor stilling som et lovlydigt og ærligt folkslag. Jeg behøver neppe her nærmere at paavise, at de norske, omend en af de mindste nationer som har bidraget til indvandringen hertil, har vundet stor anerkjendelse baade for de materielle fremskridt de har gjort og for den fremskudte stilling de indtager i culturel og politisk henseende. Vi har norske professorer ved statsuniversiteter i forskjellige stater som Minnesota, N. Dakota, Wisconsin, Illinois, Iowa, California, Washington, Massachusetts, foruden vel flere colleges som jeg ikke kjender til. I politisk henseende er vi vel repræsenteret i alle de stater hvor der er en større norsk befolkning. Mange indtager betydningsfulde og betroede stillinger. Men skal vi vedblive at hæbde vor stilling i saahenseende, saa tror jeg det bedst vil lykkes derved at vi sætter mere pris paa og tilegner os mere af norsk litteratur. Det er ikke nok at vi er slynke i engelsk. De som har kjendskab til to eller flere sprog ere vel i regelen klogere end de som har kjendskab til kun et sprog. Naar jeg herved vilde opmuntre til at lægge os mere efter at tilegne os norsk litteratur saa kunde man vel vente at jeg vilde paapege visse skrifter af det man kalder skjønneratur, som var mest anbefalelsesværdige, men det ser jeg mig ikke istand til. Der er ikke et lidet antal skrifter udkommet iblandt os som kommer ind under dette begreb. Flere forsøg er blit gjort som har strandet af mangel paa understøttelse. Det kommer vel mest deraf, at vi ere saa optagne af vore daglige gjøremaal at vi ikke har tid til at læse andet end vore politiske nyhedsblade og ofte knapt nok det. Digt lader til at finde mindst paaskjønnelse eller interesse, vel nærmest derfor at det er vanskeliggere at sætte os ind i tankegangen end i ubunden stil. Men dette er skade, thi gennem digt vil tanker altid udtales paa en skjønnere og mere tiltalende maade end paa prosa. Jeg tror

vort folk her er vanslegtet fra vore fædre. Jeg erindrer fra min barndom, at folket under sit arbejde om dagen nynnede og sang. Det var vel ofte kun viser, men disse kunde ofte ogsaa indeholde nogle gode tanker, men der var ogsaa yndede salmer. Engang i fremtiden vil de forskjellige indvandrede folkeslag ophøre at være forskjellige nationaliteter med sit eget sprog og litteratur, alt vil smelte sammen i en umaadelig stor amerikansk nation med engelsk som landets officielle sprog. De andre moderne sprog vil eksistere i bøger og skrifter, ligesom i vor tid de saakaldte døde sprog ikke mere bruges som talesprog. De indflyttede skandinaviske folkeslag har nedlagt et arbejde i kulturel henseende, som forhaabentlig vil holde sig i det uendelige, thi der er noget feregent ved denne kultur, nemlig dette som metodistpresten sagde, let the bible be the foundation of learning. Som man ved er der i dette land meget af det som kommer under begrebet kultur, som ikke har bibelsk grundlag, og sølgelig ikke er af bedste slags, og derfor er det af overordentlig stor betydning at vor lutherske kirke med sand bibelsk kristendom bliver hævdet, grundfestet og bevaret iblandt vort folk, og derved vil vi kunne gjøre en indsats i den vordende store amerikanske nation i kulturel og kirkelig henseende som vil være til dens fordel. Jeg frygter nok forat mange af læserne af disse linjer vil tænke at et lidet folk, som skandinaverne er, ikke vil opnaa slige resultater men jeg tror nu ligesuldt det vil ske, især i denne del af landet de nordvestlige stater hvor vi har efterladt os tydelige spor.

G. R. Norsving.

* * *

Vi vil her tilføie at Mr. Norsving er en af bygdelagsbevægelsens ældste tjenere og har fulgt den fra dens første opvaagen. Hvad han har at sige om hvortil den bør tjene, er vel værd opmærksomhed. Den bør visseelig tjene alt nationalt godt

iblandt os; men der vil mundgaalig bli forskjellige opfatninger af enkelthederne i det praktiske udlæg. Helst vil vi tro at bygdelagene som saadanne ikke bør jatte sig formaal om hvilke vort folk kan ventes at ta parti. Det er saa naturligt at enhver som er stærkt interesseret i nogen af de store sager blandt os, vil se i sit eget bygdelag et redskab for at vinde fremgang for sit parti, det være nu i politik, kirke, eller andre anliggender for hvilke vore bedste mænd ivrer og vil fremme sin anskuelse. Det er vist ikke Norsvings mening at lagene skulde ta sig af og støtte nogen saadan virksomhed. Og han vilde vist holde med os i at de bør advares imod saaledes at ta parti for nogen saadan sag. — Red.

Biografiske og ungdomserindringer, m. m.

Af G. Gregerson.

Med alderdommens briller at skue tilbage
Paa barndommens griller i fortidens dage;
Det søles bekværligt, hvis man skal ærligt
Bedømme den tid.

Kun fakta at tale foruden at prale —

Med digterens vid;

Det arbejde at gjøre er tungt at udføre,

Skal man ei med sandheden komme i strid.

Efter løfte vil jeg nedtegne nogle minder fra min ungdoms tid. I 22 aars alderen blev jeg udfreven til soldat; dette hindrede mig fra at fortsætte min uddannelse til den paatænkte skolegjerning. Efter at have arbejdet hos Nils Stensen Dokkeberg igjennem vinteren, som klerk i hans butik, maatte jeg om vaaren 1865 afreise til Gardermoen for at staa unggutsskolen. Jeg fik da for første gang se lidt af hvad det var ud „over de høie fjelde.“ Jeg havde aldrig været i nogen by før.

Vi reiste da flere af os gjennem Drammen et par dage efter den store brand hadde rafet der, som hadde lagt det største og peneste jtrøg paa Drammens siden i aske. Der laa og røg af grushobe hist og her, og folk. gif rundt med sorg malet i sine ansigter, da de hadde mistet alt de eiede i en eneſte nat. Da vi ankom til Kristiania, traf vi ſnart kjendte, som laa der og gjorde garnisonstjeneste, da man maatte kalde ind militære fra landet til at udfylde de huller der kom ved en ny hverningslov, indtil man fik hvervet ungt mandſkab nok paa de nye betingelſer, ſom nogle aar i forveien var vedtagne af det norske ſtorting. Da vi nu traf diſe gamle kamerater, tog de os rundt baade til gode og daarlige ſteder for at viſe os byens jeværdigheder. Da det blev forgalt, ſa jeg godnat og gif til mit logis igjen. Ukjendt ſom jeg var, hadde jeg lagt mærke til „Vor Frelsers kirke,“ da jeg logerede ſtraks nedenfor den.

Næſte morgen bar det aſted med jernbanen til Trøgstad, og derfra ſkulde vi marſhere til Gardermoen, hvor vi fik vor mundering udleveret og vore telte ſatte op, ſaa at alt var færdigt til næſte morgen, da vi ſkulde begynde vore øvelſer. Her paa moen var nu alt ſat iſtand. Her var taſtenſpillere, ſangerinder og danſejale m. m., for at ſaa pengene narret fra os. Det har ofte ſiden forundret mig, at ſaadant var tilladt i et land ſom Norge; haaber at ſligt er ſat en ſtopper for nu i vort kjære fædreland. Vi maatte nu være her i 40 dage i unggutsſkolen og ſiden hadde vi 30 dage i leirøvelſer til jent paa høſten, og opholdet blev ogſaa forlænget, da rygterne fortalte, at kole-raen, om end i en mild form gif i Kristiania. Det traf nok iblandt at vi tog vore civile klæder paa for at ha lidt moro om kveldene, da vi altid var mere frie i dem end i munderingen.

Bed ſiden af de ovenfor omtalte huſe, var der en del midlertidig opſatte ſmaa ſpiſeſteder, der alle hadde et ſkilt over

døren med en inſcription, ſom ofteſt lød ſlig: „Smør og brød og kaffe med mere.“ Vi fandt da paa en aften at gaa fra ſted til ſted og ſpørge erter „med mere“; men ingen kunde ſkaſſe os den ting. Man fandt frem forſkjelligt; men vi ſlog os ſaa dumme, at vi ikke kunde forſtaa deres forklaring. Der var en ældre kvinde, vi kom ind til, der, da hun hadde hørt paa os, ſpurgte hvor vi var fra, og vi nok ſaa troſkyldigt fortalte, at vi var fra Numedal. Da ſlog hun hænderne ſammen ſatte i en ſkoggerlatter og ſa: at ſaa dumme folk hadde hun aldrig truſſet i ſit liv før. Vi hadde en nok ſaa munter aften og vi maatte ſande den romerſke viſmands ord: „Den, ſom ler ſidſt, ler beſt.“

Det var ikke mange penge at gjøre ſig tilgode med paa Gardermoen. Jeg hadde nu ialſald ikke mange af den for min del. Vor lønning fik vi i madvarer. Vi maatte ſaaledes være koſt nogle dage hver. Maden var forreſten upaaklagelig. Men det var nok en bogſtabelig ſandhed, hvad vor gamle bærjemaker hadde ſagt i ſin ſang nogle aar forud: „Ofte det har hendt, det har lugtet atvebrændt; thi kokken va ny og ſaa litte med det kjendt, ja beſtemt.“

En ſøndagsaften fandt nogle paa i ſine civile klæder at ſtorne et par danſejale. Det maatte altid betales adgangspenge for at komme ind der. Der blev optat forhør næſte morgen, og de ſom hadde lidt overlæſt gif rundt for at gjentjende uroſtifterne. Vi blev da alle tagne i forhør; men de var ikke iſtand til at kjende nogen igjen. Undersøgelsjen blev forſat gjennem hele leiren, men uden noget reſultat.

Vi hadde en kaptein i 3die kompani, nærmefte teltgade, ved navn Finne, almindelig kjendt under navnet „ſkjafo Finne.“ Hvor han hadde ſaaet navnet „ſkjafo“ fra er mig ukjendt. Han var kjendt for at være mere end almindelig aandsfraværende, og jærlig naar han ſkulde tale eller uddele befalinger. Den

morgen efter visitationen havde vi moro ved at høre hans tale til sit kompani. Efter at have udtalt sin glæde over, at ingen af hans gutter var fundne skyldige i uroen forrige nat, udtalte han sig til sine underbefalingsmænd sliq: „Jeg vil herved paalægge dere korporaler at enhver ser efter, saa han er sikker paa at han har sit mandskab i ranselen klokken 9 hver aften.“ Han mente naturligvis — teltet. „Og nu da alt er over“ ja han „skal vi holde morgen andagt, gutter. Vi skal synge første vers af salmen no. 14 i Hendriksons salmebog og korporal Guldberg skal læse sadervoret.“ Der blev nu ingen andagt dengang. Vi var nu ogsaa lave nok til at ha moro af gamle Finne og dette og mere til af samme slags blev til et ordsprog iblandt os.

En liden hændelse til vil jeg berøre fra vort ophold paa Gardermoen. Vi legede frig. Vi skulde forestille os en stor elv med en bro over. Vi havde vor fiende paa den anden side af elven. Vi var udstillede i vedetkjæder og laa og skjød paa hverandre med løst krudt. Fire trommer var lagde sliq, at de skulde give tilkjende, hvor broen var, som vi skulde storme. KommandoorDET lød: „Storm broen, gaa paa!“ Men istedet for at rykke ind for at naa broen sprang mange af os over den indbilte elv og vore fiender maatte tage slugten uden at gjøre nogen modstand ved broen, hvor de havde sin hovedstyrke. Oskar den anden — dengang kronprins — var tilstede og var siendvidne til vort feilgreb. Han henvendte sig til oberstløjtnant Lindroff og spurgte: „Er disse gutter af den rollagste batalion?“ „Ja deres kongelige høiheid,“ var Lindroffs svar. „Jeg havde aldrig troet, at der fandtes saa dumme gutter i Numedal, at de ikke saa broen, men springer lige paa elven og dræber sig,“ ja han og lo nok saa muntert.

Nu alt har sin ende, ogsaa denne leirøvelse. Høsten havde i den sidste tid været kold og regnfuld. Da vi var færdige fra

Gardermoen skulde vi marchere i regn og slud til Trøgstad. Kaptein Due havde kommandoen over os. Men det blev en rar marsch. De som havde lidt penge toge sig skyds, da der mødte frem en hel del med fjøretøier. Og under en blanding af sne og regn og skjældsord af kaptein Due, ankom vi vaade og kolde til stationen Trøgstad. Vi glædede os til at faa luffede vogne nedover til Kristiania, men desværre, det blev nok ikke tilfældet for en del af os. Vi fik tage tiltakke med en aaben kreatur vogn, hvor der paa gulvet var efterladt rigelig af „fortæret proviant“ af de fireføddede væsener, der før os havde haft den ibrug. Der blev nu en øredøvende musik. Nogle brølede som okser, andre rautede, ja bar sig sliq af sine lungers fulde kraft, saa at vi var neppe komne halvvejs til Kristiania, før vi havde tabt vor stemme og kunde næsten ikke frembringe en lyd. Jeg blev ogsaa desværre revet med i denne uharmoniske og dhrifse vildhed. Da vi sent om aftenen skulde stige ud paa jernbanetorvet i Kristiania, var vi stive af kulde.

Jeg tog følge med nogle teltkamerater der fortalte, de havde et rigtig godt „løsement,“ og vi fandt stedet nok saa godt. Vi kom under tag efter lidt arbejde, da hujets eier var gaaet til sengs. Vi blev modtagne af en aldrende kone med følgende udraab: „Na Gud hjælp mig, at de komme her so sent og ubentet, men kom ind, det er ikke veir o staa ude i nu.“ Kilde som vi var, maatte vi nu gaa tilfængs uden kveldsmad og tilfælige varme os op i sengen, da vi var kolde til skindet. Der var tre smaa senge og vi var ni i tallet. Ved at stuve os sammen, saa vi neppe kunde røre paa nogen lem, slap vi at følge ordspøget: „Svad som ikke gaar i bredden faar gaa i høiden;“ men det blev iallefald for mit vedkommende en frygtelig nat. Jeg laa imellem, og alt jeg kunde bevæge var min høire haand. Var jeg før kold, saa blev jeg nu varm, saa sveden randt. De andre sov og jnorkede, saa det var en gru at høre. Da nu vort

rum blev opvarmet ved vor aande, vaagnede der ogsaa en herfkare af hungrige og blodtørstige væsener, med en sliq tørst efter blod, saa jeg trodde deres hensigt var at spise mig baade med hud og haar. De kom fra taget og lugten af dem forraadte hvilken dyrerace de tilhørte. Deres overnaturlige størelse, kunde jeg ikke forklare mig paa anden maade, end at de maatte være gamle, maaske (?) fra Harald Gaarfagers tid. Da jeg ikke saa dem paa grund af mørket men kun sølte deres størelse med mine fingre, for at expedere dem paa gulbet, har denne nats rædsler altid staaet levende for min erindring. Det var den frygteligste nat jeg har oplevet i mit liv. Da dagen endelig brød frem fremviste den blodige slagmark noksom den nøgne virkelighed.

Min beretning blir maaske lidt tør. Jeg maa derfor meddele en munter tildragelse, som jeg hørte var fortalt i Duluth for nogle aar siden. En svensk ung mand, jeg vil kalde ham Swanjon, fra Minneapolis, var paa besøg hos sin barndoms-kamerat der drev hotelforretning i Duluth. Da de havde talt sammen en tid om gammelt og nyt, skulde de ud og besøge Duluth's jeværdigheder. Alt hvad Duluthmanden viste sin ven var bare smaating imod hvad de havde der nede i Minneapolis, der var alt mere storartet, mente S. Duluth manden fik dog tilslut en god ide. Da de sent om aftenen kom hjem, gif han til en slagterbod og købte 3 store røde hummers (lobiters) og bar dem op paa Swanjons soveværelse og la dem under jengetappet. Swanjon sa snart godnat og gif til sit soveværelse. Snart kom patriotten fra M. ned med skræk malet i sit ansigt, saa værten spurgte ham, om han havde seet en spøgelse, eller hvad det var som havde skræmt ham. „Der er sju tasan noen stora fåle djur i bidden!“ fik han endelig tilslut frem. „Sasaa,“ sa værten, tog sin revolver og fulgte Swanjon ovenpaa. Gæsterne fulgte efter af nysgjerrighed. Da de intet saa, spurgte

værten ham, hvor udhyrene var. Swanjon maatte ha drømt mente han. S. tog sin revolver i den ene haand og med den anden slog han jengetappet tilside og tre store lobiters kom til syne. — Na, ikke noget andet, det er nu bare almindelige væggedyr, som vi paa engelsk kalde bedbugs, har de dem saa store dernede i M?“ spurgte værten med al den spydighed han kunde lægge i ordene. Ne—ij— nu går jag up. Minneapolis är största staden, det kommer alls inte med i frågan, men när det gäldar bäddbugs, da tager Duluth prisen“ sa Minneapolismanden nok saa flegmatiff.

Men tilbage til mit logis. Dagen brød endelig frem med klart veir, og saaledes fik vore vaade klæder tørke paa krogen. Vi betalte for os, ryttede støvet af vore sødder og kom hjem uden nogen meen af sin nats oplevelser.

3 feb. 1866 fik vi notis om at indfinde os i Kristiania for at gjøre vagttjeneste. Som en ret soldat, maatte vi være lydige og melde os til høiere vedkommende der i førstningen af mars. Jeg med flere blev inkvarteret hos en kommanderjergant P. Paulsen, øvre slotsgade no. 2. Der var 10 af os der fik plads hos ham. Vi gjorde vagttjeneste, eksercerede, hadde nogle timers skole til hver dag o. s. v. Der var flere vagtposter. „Sovedposten, et par natposter rundt fæstningsmuren; der stod vagten altid med skarpladt gevær, skulde en af fæstningens indvaanere forsøge at rømme, som af og til indtraf om ikke netop medens jeg var der, skulde de anholdes og vilde de ikke standse, skulde de skydes. Der var nu „prinsens palæ,“ „slottet,“ „kommandantbygningen“ og „Norges bank.“ De fleste af disse var bare natposter. Norges bank var en nok saa fristende plads for ikke at falde i søvn. Jeg maa nok bekjende, at jeg staaende sov flere gange der; men det var nu bare lensmandssøvn, som man siger. Nogle smaa tildragelser maa jeg fortælle fra min vagttjeneste.

I første Ngerhus-kompani hadde vi en ved navn J. Larson, bedst kjendt blandt os under navnet „generalen.“ Narjagen til at han bar det navn, kjender jeg ikke. Som ganske ung hadde han tjent som gardist i Stokholm i Sverige, og derfra hadde han med flere hvervet sig og deltaget i den engelsk-indiske frig omkring slutningen af 50 aarene, om jeg ikke husker feil. Han var en pen mand, militær fra foden til hovedet; men han hadde den feil han tog sig en rus af og til. Da dette tildels indtraf, blev han af Anker (den gang løytnant) paalagt, at hver gang han hadde været beskjænknet, skulde han altid melde sig hos ham kl. 5 morgenen efter; det kaldtes at paradere. „Generalen“ kom en morgen nok saa præcis i fuld oppafning, blankpudset, og bankede paa døren. Da løytnanten gram i hu over at blive forstyrret i sin morgensøvn skreg: „Kom ind!“ og „generalen“ viste sig i fuldt antræf i døren, skreg Anker: „Hvad skal du her?“ idet han hadde halvt forglemmt den straf han hadde ilagt ham. „Se skulde hid og melde til løytnanten at je va fuld i gaarkvæld,“ sa generalen. Efter at have betragtet ham et øieblik sa han med en ligesaa barsk stemme: „Du æ full idag og dit svin!“ „Ja men dæ sfa e melde imaara, det, hr. løytnant“ sa g. nokjaa frit. „Sa gjør nu vent helt om og kom ikke her mere og forstyr min morgensøvn,“ sa Anker nok saa venligt. G. tog et skridt tilbage gjorde helt om saa det klang i gulvet og marscherede ud. Han stod engang vagt ved „nordre“ et skilderhus paa kontra skjæret paa nordfiden til festningen, hvor man altid stod med skarpladt gevær.

Generalen hadde en kjæreste, der tjente hos en gevalder strafs nedenfor. Sit gevær lod han blive tilbage i skilderhuset. Der var ingen ronder paa den tid af natten; men han var hange for en løytnant Johannejen, der altid hadde for skik at snige sig rundt ulovligt, og se om vagten gjorde sin pligt. G. sad ved vinduet for at passe paa ham, og ganske rigtig,

han hørte fodtrin og jabelklirren, men kunde intet se, da natten var mere end almindelig mørk. Noogle minutter efter kom løytnanten tilbage og „generalen“ var da færdig til at følge ham. For at han skulde gaa saa lydløst som mulig, hadde han taget af sine sko. Da løytnanten kom over broen og skulde gjenem hovedporten, blev han anholdt af vagten, da ingen kom igjennem om natten uden at give feltraab. Vagten kunde ingen se for mørkets skyld, men forstod godt løytnantens erinde. Løytnanten satte geværet til g. fra sig udenfor døren og gif ind og meldte til den vagthavende officer at manden ved „nordre“ var borte, han maatte sende en mand did til at varetage posten. Generalen der hadde fulgt ham i hælene (tæt efter) greb øieblikkelig geværet og sprang aasted til sin post. Man tog et nyt gevær, jendte tre mand asted og da patruljen ankom, stod g. paa sin post. Patruljen bytted gevær med ham, kom tilbake og meldte at manden var paa sin plass og at alt var i orden. Vagten i porten hadde hørt løytnanten komme og gaa, men om han hadde gevær med viste han ikke, hadde ikke seet nogen, da det var belgmørkt. Generalen gif fri, men løytnant Johannejen fik to dages arrest, da han ikke hadde lov til at gaa rundt paa den maade at visiterer vagterne, uden ved de almindelige ronder. Løytnant Johannejen foretog aldrig det slags natarbeide senere.

Generalen maatte dog tilslut i hullet. En aften senere hadde han i druffen tilstand gjort opstuds paa en dansesal ved jungstorvet, saa han ved politihjælp, mod sit ønske, var havnet paa raadstuen. Og da han var militær kom en konstabel til vagten og meldte, at vi maatte hente ham did til vor arrest. Jeg og to andre fik den ære at hente ham. Den ene af dem som var med mig hedde Sven Gudbrandson Westrøm fra Dagalien. Han har boet ved Elbow Lake, Minn. Han døde for et aars tid siden; men hans familie bor der fremdeles. En konstabel

aabnede hans celle for os, hvor han laa paa en del halm. Han brugte en mund, saa han forstyrrede næsten hele raadstuen. Da vi nu fik ham ud sa han „Mange tak for det prægtige løsement da og den pene behandling jeg fik hr. politiadjutant,“ og afsted bar det, en af os paa hver side af ham, og Sven Weststrøm bar vore geværer. Det gik nogenlunde bra en tid, men efterjom han kvæmede op, blev han mere og mere radikal. Han forsøgte gang paa gang at slaa os overende og under disse forsøg gav han mig et jpend paa foden, som det tog en lang tid at faa helbredet. Da vi kom til kapt. Dalers kaser, hvor 1ste kompani af Algerhus bodde, fik vi ham ikke længere; vi maatte sende Sven Weststrøm til hovedvagten efter forstærkning. Han fik nu nogle dages arrest. Han forsvandt en tid efter, saa jeg ikke senere kom i berøring med ham.

Endnu lidt om læseren har tid til at følge med. Vi havde en løjtnant Borchgrevink, noget høi af vækst og foroverbøiet, rigtig en slurv af en løjtnant. Han kom ikke høiere i rang, da han allerede var noget tilaars. Man sa han havde arvet omkring 20,000 spd., men havde ødelagt en del og var da af sine slægtninger gjort umyndig. Han var vagthavende løjtnant da det indtraf, som jeg her skal fortælle om. Han havde drukket lidt formeget „toddi“ og var falden i en god søvn, da pladsmajor Bryds kom for at visiterer vagten. Løjtnanten havde taget af sig støene og frakken og sin jakke. Gasbulsset var skrævet ned. Der blev skreget: „Gefrejder ud i gevær!“ Og da løjtnanten i mørket ikke fandt sine klæder kom han ud med en sko paa samt uden kjole og hovedbedækning. Da han stillede sig foran sin vagttrop med pladsmajoren nogle skridt foran sig og opgav rapport: „Intet nyt hr. Pladsmajor,“ og tog efter jakken for at gjøre honor fandt han kun bajonetkæden, som Pladsmajoren stod et øieblik og saa paa ham, det var saavidt han kunde bære sig for at trække paa smilebaandet, og saa sa

han: „Er dette ordentlig antræk Borchgrevink?“ „Det river af Pladsmajor,“ sa B. noksaa fripostigt — Om morgenen, sa han til os: „De saar ha tak for i nat da gutter, jeg er ikke færdig med min vagttjeneste endnu!“ Han fik tre dages husarrest; men dette var han saa vel vant med, at han tog sig ikke nær af det.

Et par smaa hændelser vil jeg meddele, der angaar mig selv. Vi var i gymnastiklokalet og havde en del gymnastiske øvelser. Vi skulde gaa op efter en 16 a 20 fod høi men glat stang omkring tre tommer i tvermaal. Vi skulde gaa ned igjen paa underjorden af en stige der stod lidt i afstand fra stangen. Jeg havde gjort det ofte før og var saaledes lidt uforsigtig. Da jeg med fødderne og den ene haand holdt mig fast i stangen og greb ud efter stigens trin slog jeg fingrene lige mod trinets istedetfor at gribe det og slap i samme øieblik mit tag i stigen, og jeg faldt fra en høide af omkring 18 fod. Vi var oplærte, naar vi hoppede, til at komme ned paa taaspidjerne, og da jeg kom ned paa gulvet sprang jeg op igjen som en springfjær og havde ikke et par mand staaet der og grebet mig, havde jeg vist faldt til gulvet og slaaet mig, men kom saledes uskadt fra det hele.

Engang holdt jeg paa at drukne, medens vi badede udenfor festningsmuren. Det havde altid været flod medens vi badede før og denne morgen var det ebbe. Vi som ikke kunde svømme havde faaet befaling til ikke at gaa længere end til dybvandsmærket. I uforsigtighed gik jeg forlangt ud, da vandet var lavere den morgen, og sank som en sten. Jeg kom i vandet med aabne øine og kunde saaledes ikke lukke dem. Min første tanke var at lade det gaa til jeg kom paa bunden, men saa kom det for mig, at mange, selv gode svømmere, havde druknet der, da sjøen gik ind under klippen. Jeg begyndte at bevæge hænderne og kom ganske hastig op paa overfladen, men

lykkede da mine øine og istedetfor at søge mod land søgte jeg ud paa dybet. En musikelev ved navn Laacke kom svømmende imod mig og greb efter mit haar, men fik ikke tag da det var fortklippet. Da han kom mig nær greb jeg om hans hænder, og vi sank begge i vandet. En ung gut, der kunde svømme som en fisk fik tag i Laackes fod og bragte os tillands; men det var et tungt løst, sa han. Hadde ikke han grebet os i det rette øieblik vilde vi maasse begge ha druknet, da jeg holdt ham saa fast at han ikke kunde komme løs fra mig. Denne tildragelse og underfulde redning havde en stor indflydelse paa mit senere liv. Jeg maatte tro det en Guds styrkelse og ikke bare en tilfældighed, at jeg blev reddet.

Brev til „Samband.“

Lufinde tak, Hr. redaktør, for prøvenumre af „Samband.“ Det er et meget godt blad, og De kan bedre forstaa, naar jeg fortæller om forholdene her, hvor kjært et slikt lidet blad er for mig da. Det er bare 7 aar siden jeg kom fra Norge og hid til Canada, og med det samme ud paa vilde prærien paa homesteadland, og ingen kjendte der endda. Det var noget jeg aldrig havde tænkt over, andet end det var norjker allesteds. Vi hjemme i Norge hører tale om de store norjke settlementerne i Amerika, og derfor saa tror en det er mere norjker end det virkeligen er. Jeg har en norjke familie som nabo to mil fra os, og saa nogle ungarle. Det er det eneste jeg har at klage over her i Canada, at vi skandinaver her er saa altfor spredt. Canada har en god homestead-lov. Det er bare 6 aar for at probe op 2 kvarter med land her. Altsaa, homestead og pre-emption. Og en anden god ting her er at jernbaner blir bygget saa fort igjennem prærierne. Da vi kom ud paa denne prærien var vi 32 mil fra nærmeste by, og nu har vi bare halv-

trejde mil til byen Amulet. Jeg er Numedøl fra Skarpmoen i Kollag, kunde disse linjer som jeg skriver til „Samband“ finde frem til gamle kjendte fra Kollag, da er dere alle sammen paa det hjerteligste hilset.

Mrs. Liv Bøen.

Amulet, Cass., Canada.

Johan Jakob Benneter.

Af B. L. Wick.

Johan Jakob Benneter, den bekjendte marinemaler, som bodde i mange aar paa det isinefaldende sted ved fjøen, paa Fæderen, har aldrig vundet folkets agtelse i den grad han fortjener. Kansse længe efter hans død vil ogsaa denne maler vinde ry og ære som han burde ha.

Han var født 1822 og døde 1904, altsaa 82 aar gammel, efter mange aars haardt arbejde, som han lagde for dagen som en talentfuld og aandrig maler. Sin uddannelse fik han i Frankrige og Holland. Ikke i tyssland, hvor det var mer almindeligt for norjke studenter paa den tid at faa sin uddannelse.

Paa Sole paa Fæderen, hvor han bodde i mange aar, var det han virkede og fjøen, som han elskede, var det han malte og bedst forstod sig paa. Hans malerier findes paa Vestland og Østland og langt borte i Amerika. Alle vidner om en „koloriff finsølelse“ som viser sig i saa malerier av nordmænd. Skjønt Benneters død indtraf saa aar siden, var han personlig kjendt med de gamle og bekjendte malere af 40 og 50 aarene og han overlevede næsten alle af de ældre kunstnere. Blandt disse kan nævnes Tidemand (1814—1875), Amud Waade (1808—1879), Gude (1825—1903), Bergslien (1827—) og mange andre.

Saa, om nogen, har malet denne landsdel som Benneter

altid forstod og holdt kjær. Det er nemlig Kitty Kjelland, digterens søster, som har holdt sig til Jæderens natur, med hvad man kalder en „Melankolisk skjønhed.“ Og Laurits Saa-land har malet kysten rundt Kvitingssø med mere eller mindre held. Det bedste billede fra dette strøg er vel Vaades „En jagt paa Buknejorden,“ som hænger saa stolt der inde i Kristiania paa Galleriets vægge.

Tidemand besøgte denne landsdel flere gange, hos sin svoger og gamle lærer Pastor Detlef Jæger, som var sogneprest paa Strand, men han malede ikke noget andet end forskjellige smaa portrætter af familien paa Strand.

Venneter synes ikke at ha været paavirket af nogen. Han var ikke efterligner men selv prøvede at sætte paa lærred hvad han syntes at je i gjenstand eller emne. Han besad en egen evne til at fremstille bølger, skjær og strandbredden, og som marinemaler er og vil han bli skattet. Stille og tilbageholden var han altid. Han fandt sin hvile ved staffeliet, og hans ansigt viste den rolige glæde af en mand som er sin stilling voksen og forstaar sit arbejde. Men fremmed for folket var og blev han, og derfor nyder han ikke den dag idag den rang som tilfulde tilkommer ham.

Saa af hans venner fra hovedstaden kom herud paa disse nøgne berghauser, men nu og da kom en omstreifende engelskmand eller franskmand og afslagde den gamle maler et besøg, som ofte blev rigt paa minder naar man kom i samtale med den gamle, der hadde personligt kjendskab til de norske og mange af de udenlandske kunstnere fra 50 aarene til den tid han satte sig ned her blandt subjekterne for sin kunst.

Han kjendte personlig Viard, som engang kom op til Norge og malte flere af sine bedste billeder af vore landssteder. Den mand var kanske den første til at saa gjort Norge kjendt i Frankrige paa kunsthallerierne.

Jeg husker en gang for flere aar siden da jeg med en ven skulde hyre kjører til at ta os en dag derude hos Venneter. Vennen skulde være veiviser da han var noget kjendt, jeg derimod ikke. Vi fik os en braffe af en jærbu hest, som hadde set bedre dage, og vi kjørte nu i fulde fire timer det stykke derud, som burde kjøres paa en time, saa det var sent da vi ankom, og vi fik blot se den gamle maler, ikke bli kjendt med ham, og fik se lidet af malerierne som hang paa kirkevæggen.

Siden naar jeg seilede langs kysten ved Sole kunde jeg ikke andet end komme ihu gamle Erling, som gjorde stedet historisk vigtigt og gamle Venneter, maleren, geniet, som i mange aar bodde herude blandt klipper og skjær, for at iagttage hvorledes bølgerne rullede op over stranden, og da med rigt udbytte af motiver og studier dra tilbage til den gamle kirke for at skildre den eiendommelige Jædernatur paa lærredet. At beskue „Sjøslaget ved Madagaskar“ er som søde for den som nyder godt af malerier, men efter manges smag har han bedre billeder end dette i dem som forestiller sjøen og den strenge natur der nordpaa.

Verit Pjnt'n brugte for omkring 25 aar siden at spille paa langeleik for turisterne som drog gjennom Baldrisdalen. Hendes hjem var i Vestre Slidre. Vognmændene hvilte gjerne hestene sine der, og naar de var færdige til at reise pegte hun paa en kammersdør og sagde, „Du gløimde kniven din sist du va her.“ Naar han saa kom ind der saa fandt han en dram paa bordet. Dette var hans godtgjørelse for at han stansede der saa hun fik lidt fra turisterne for sit spil. — S.

En herremand kom ind til en bondekone og sa: „Jeg skulde like at saa kjøbt et maaltid, men se til ikke at saa formeget lort i maten.“ Kjerringen lauede mad og satte den paa bordet. Da det var gjort satte hun ogsaa paa en tallerken med

„Spjel“ fra gulvet og ja til herremanden, „No kan du spørhne de mæ lort ette behag.“ — Han: „Hvem er det som har givet dig lov til at sige du til Mig da?“ — Hun: „E ha nok sagt du te kongernes konge te for einaste dag sia e va ei liti jentø, e. Kansji du alder ha hørt jete ein, dei kalle Fader vor, du som er i himmelen, heldan du?“ — S.

Massa.

Za hvorfor skal jeg gaa her fattig som lusen,
Naar jeg i hast fortjene kan hundred tusen,
Za hvorfor skal jeg gaa og rode i aska,
Naar jeg kan grave pure guld i Massa.

Nei, jeg vil kravle gjennem passet i Chilcoot,
Za selv om det var mange hundrede mil ut,
Dg jeg vil flyde i en baad nedad Youfan,
Za selv om der er fosser høie som Njukan.

Dg naar tilsidst jeg kommer ned til Klondike,
Der alle fattig' stumpe blir rike,
Zeg simpelthen tar græv og spade paa naffen
Dg gaar og graver mig et hul bort i bakken.

Saa mangen en af sult og frost gaar i heisen,
Men levnetsmidler tar jeg nok af paa reisen,
Dg naar at kulden kryber nedenfor mullet,
Arbeider jeg med komfort nede i hullet.

Med fattigdommen har jeg kjæmpet til dato,
Men jeg skal blive rik som Barney Barnato,
Dg jeg skal blive gift, — om gammel i massa, —
Saa snart jeg kommer hjem igjen fra Massa.

John P. Ivers.

Liste over bygdelagene,

med først hvert lags formand, dernæst det sekretær:

- Baldris Samband, A. A. Weblen, 3109 Oakland Ave., Minneapolis, Minn.; A. M. Sundheim, Minneapolis, Minn.
Teleslaget, A. A. Trovaten, Fargo, N. Dak.; E. B. Salverson, Fargo, N. Dak.
Hallinglaget, Dr. Olaf Th. Sierping, Fergus Falls, Minn.; Timan L. Lvarve, Jessenden, N. Dak.
Numedølslaget, S. S. Strøm, Hillsboro, N. Dak.; D. D. Enes-tvedt, Sacred Heart, Minn.
Gudbrandsdalslaget, Rev. L. P. Thorveen, St. James, Minn.; Ivar Olstad, 1302 Washington Ave. So., Minneapolis, Minn.
Trønderlaget, Sig. O. Ganger, Yankton, S. Dak.; Prof. J. Dor-rum, Fergus Falls, Minn.
Nordlandslaget, Rev. J. A. Johansen, Spicer, Minn.; John Gregor, Fort Mansom, N. Dak.
Sognalaget, Rev. J. A. Urnes, Osage, Iowa; D. E. Williamson, Owatonna, Minn.
Selbulaget, A. O. Serum, Halstad, Minn.; D. S. Uglem, Prince-
ton, Minn.
Vosslaget, Rev. A. Østedal, 1138 N. Leavitt St., Chicago, Ill.; L. L. Torgerson, Kiefter, Minn.
Satesdalslaget, Bj. Bjørnaraa, Wanke, Minn.; Gustav Torgu-
son, Glenwood, Minn.
Nordfjordlaget, Rev. A. J. Meland, Lodi, Wis.; Rev. A. An-
derson, La Crosse, Wis.
Landingslaget, S. A. M. Steen, Northfield, Wis.; C. S. Beck,
Lake Preston, S. Dak.
Totningslaget, John C. Gran, Spring Grove, Minn.
Østerdølslaget, N. T. Moen, Fergus Falls, Minn.; Ole Hoiberg,
Bath, N. Dak.
Søndmørslaget, Dr. S. Hjelde, Fargo, N. Dak.; Rev. T. Rørstad,
Dwight, N. Dak.
Mjøsenlaget, Dr. C. L. Opsal, Red Wing, Minn.; D. M. Onsum,
Highwood, Ill.
Hadelandslaget, L. A. Walby, Hudson, Wis.; Per Jacobson,
Hudson, Wis.
Solunglaget, Amund Østmo, Grand Forks, N. Dak.; C. M.
Berg, McIntosh, Minn.
Sigdalslaget, G. T. Braateli, Kottshay, Minn.; G. T. Hagen,
Crookston, Minn.
Wisconsin Teleslag, Rev. S. E. Urberg, Blair, Wis.; John Fel-
land. (Afdeling af Teleslaget.)
Iowa Teleslag, Rev. A. J. Torgerson, Lake Mills, Iowa; L.
E. Tweed, Lake Mills, Iowa. (Afdeling af Teleslaget.)

Linjølageret, Halvor Odgaard, Oldham, S. Dak.; Lars Stenfon, Oldham, S. Dak.

Sundals-Øfendalslaget, E. G. Gladwed, Lake City, Minn.; O. J. Gravem, Townner, N. Dak.

Hardangerlaget, S. S. Sveit, Albert Lea, Minn.; E. A. Jordahl, Sioux Falls, S. Dak.

Stavangerlaget, Rev. E. J. Eastvold, Jewell, Iowa; Berthel L. Bellefson, Jewell, Iowa.

Søndhordlandslaget, Rev. L. O. Thorson, Eagle Grove, Iowa; Oscar Ostrem, Jewell, Iowa.

Winger, Odalen og Eidstogen Samlag, J. E. Jacobson, Dazey, N. Dak.; Christian Chr. Lund, Neenah, Wis.

Hordalag (Horder og Bergensere), R. G. Hoffstad, Augsburg Sem., Minneapolis, Minn.; Roy Eide, 2414 4th St. N., Minneapolis, Minn.

Minneapolis Teleslag, Hans Erickson; T. O. Dahl (Afdeling af Teleslaget.)

Søndfjordlaget, Rev. Sigurd Folkestad, Strum, Wis.; Prof. J. L. Nydahl, Minneapolis, Minn.

Tvillingbyernes Stavangerlag, B. A. Clepp; Alfred Afsjem. Vandat Teleslag, D. G. Kinney, Colfax, Wis.; T. Thompson, Colfax, Wis.

Hjem til Norge i 1914.

Har du tænkt dig hjem til Norge til de store høitideligheder 1914? Paa samme tid kan man besøge udstillingen. Forberedelsen for den store Norgesfærd er nu i fuld gang. Gøget skib direkte fra New York til Norge. Mange fremragende nordmænd har allerede tegnet sig. Her gives den bedste anledning. Lad mig faa lov at forklare min plan, dette er til din fordel, skriv idag til

S. O. Østfad,
2018 Lyndale Ave. S.,
Minneapolis, Minn.

DEN KATOLSKE FARE.

Bogen om Gustav Adolf og Trediveaarskrigen og den katolske Fare i Amerika, af A. Fryxell, Dr. H. G. Stub o. s., indb. \$1.00, heftet 75 cents, portofrit, faaes ved at skrive til udgiveren, Rev. E. Jensen, 2516 14th Ave. S., Minneapolis, Minn. — Paa det kraftigste anbefalet af U. S. Senator Knute Nelson og kirkebladene.

Et Spørgsmaal til Forældre

Ønsker De at Deres børn maa have de samme interesser som De selv?

Ønsker De at Deres børn maa vedligeholde kærligheden til det folk fra hvilket de stammer?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa omfatte med interesse de skoler som nordmænd har bygget, de kirker som nordmænd har reist, de foreninger og samfund som nordmænd har stiftet, det arbejde som nordmænd har udført i sit nye fædreland?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa holde det for ære at de er nordmænds ætlinger?

Hvis De ønsker at disse ting maatte være og vedblive, da maa De faa Deres børn interesseret i læsning som fremholder nordmændenes liv og nordmændenes virke. At vække saadan interesse er den opgave som bladet NORWEGIAN-AMERICAN har sat sig. Vil De støtte denne opgave, saa faa bladet i Deres hjem. Frit prøveeksemplar faaes ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Dept. C.

Northfield, Minn.

ØNSKER DU ET HJEM I MINNEAPOLIS?

Jeg har for salg og til bytte et godt udvalg af gode moderne huse for en, to og fire familier, i gode beliggenheder, nær til sporvogn og lutherske kirker. Du kan købe et hus, som vil tjene dig som et godt hjem og tillige give dig et godt udkomme. Jeg har ogsaa gode tomter tilsalg. Kom og se, skriv eller telefoner til

H. INGVALSON

T. S. Center 789.

N. W. Main 778.

729 PLYMOUTH BLDG.

MINNEAPOLIS, MINN.

Lutheran Publishing House

NORTHWESTERN BRANCH

322 So. 4th St. MINNEAPOLIS, MINNESOTA.

Vi har paa lager komplet udvalg af bibler, salmebøger og god literatur baade i det engelske og det norske sprog. Skriv efter katalog, der tilsendes frit. Skriv til vort Decorah, Iowa hus for pris paa indbinding af bøger, tidsskrifter, osv.

Bøger før Valdriser o andre Folk.

- AASENS SKRIFTER I UDVALG. Folkeudgave. 3 Hefter..... 50 Cts.
AASENS UDVALGTE SKRIFTER ved vetle Veslie med to Portrætter og fem andre Billeder. 456 Sider. Originalbind \$2.00
BERGH, HALLVARD. Den godhjarta Kona og flere nye Sogar, med Billeder. 104 Sider. Originalbind.....65 Cts.
BERGH, HALLVARD. Fraa Fjell og Lid og Fjord. 10 Forteljinger, med 6 Bilæte. 131 Sider. I Omslag.....60 Cts.
BERGH, HALLVARD. Nye Bilæte ifraa Bygdom. Hans sidste Bok. 90 Sider. I Omslag... ..60 Cts.
NORSKE BYGDESAGN. Samlede af Dr. Ludvig Daae. Anden omarbeidede og forøgede Udgave. 245 Sider. I Omslag90 Cts.
NORSKE ORDSPROG. Samlede og ordnede af Ivar Aasen. Anden Udgave i ny Ordning. 237 Sider, Smukt Bind ..40 Cts.
NORDLANDS TROMPET. Beskrivelse over Nordlands Amt af Petter Dass. Folkeudgave. 149 Sider. Originalbind...35 Cts.
NORSKE STORGAARDE. Af Wladimir Moe. Pragtværk. 238 store Sider, 9x12 Tommer. Originalbind og talrige gode Illustrationer..... \$3.50
HAVSTRILER. Folkelivsbilleder af C. W. Juul. 141 Sider. I Omslag 70. Indbunden..... \$1.10
UTVALDE ADDA-KVÆDE i Utvalg. Tilskipa for Skule og Heim. Ved Ivar Mortenson. 106 Sider i Omslag.....45 Cts.

The Free Church Book Concern

322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Wholesale and Retail Paints and Supplies.

COMPLETE ASSORTMENTS

Pratt & Lambert'sVarnishes
Lowe Brother'sPaints
Moore'sMuresco
EagleWhite Lead
Adams'Brushes

Twin City Paint Company

111—113 So. Sixth St.

MINNEAPOLIS.

Both Phones 1986.